

KARD. J. J. NEWMAN

BŮH

A JÁ

EDICE KRYSTAL

K A R D. J. J. N E W M A N

BŮH A JÁ

1928

EDICE KRYSTAL

NIHIL OBSTAT

Dr. Fr. Stejskal, censor

No. 7492

IMPRIMATUR

Pragae, 10. Decembris 1924

† Ant. Podlaha,

Episcopus Paphiensis,

Vicarius Generalis

PŘED ROZJÍMÁNÍM

Představuji si, jako bych dlel před Spasitelem, přede mnou přítomným, jakož v jeho neviditelné přítomnosti jsem vždy a všude. Klaním se Ti, Spasiteli, jenž jsi zde přítomen jako Bůh i člověk, s tělem i duší, se svým pravým tělem i krví. Klečím před tvým svatým člověčenstvím, jež bylo počato v lůně nejsvětější Panny, spočívalo na jejich loktech — potom dospělo k mužnosti a povolalo u moře galilejského dvanáct apoštolů, kteří konali divy a hlásali slova moudrosti a pokoje. A když se naplnil čas, zemřelo, povýšeno jsouc na kříži, dalo se uložiti do hrobu, pak vstalo z mrtvých a nyní panuje na nebesích na věky.

Chválím a velebím toto přesvaté člověčenství a zcela se zasvěcuji a odevzdávám Tomu, jenž jest pokrmem mé duše a mou rozkoší věčnou.

V neděli: Ó moudrosti, jež jsi vzešla z úst Boha surchovaného, panujíc od končin do končin, mocně a jemně vše řídíc a pořádajíc. Přijď a nauč nás cestám svým!

V ponděli: Ó Pane a Vůdce domu izraelského, který jsi se zjevil Mojžíšovi v plameni hořícího keře a dal na hoře Sinai Zákon, přijď a vztáhna rámě své, spasiž nás!

V úterý: Ó Kořeni Jesse, který se vztyčuješ na znamení národů a před nimžto zmlknou ústa králů a jež vzývati budou pohané, přijď, abys nás vysvobodil, a neodkládej!

Ve středu: Ó kličí Davidův a Žezlo domu Izraelova, jenž otvíráš a nikdo nemůže zavřiti — zavíráš a nikdo nemůže otevřiti: přijď a vyveď zajaté ze žaláře, kteří sedí v temnostech a stínu smrti.

Ve čtvrtek: Ó Východe, odlesku světla věčného a slunce spravedlivého, spravedlnosti, přijď a osvíť ty, kteří sedí v temnostech a stínu smrti!

V pátek: Ó Králi národů, po kterém tolik toužili — kamene úhelný, který jsi základem vše

**spojucím, přijď a zachraň člověka, kterého jsi
z hlíny stvořil!**

**V sobotu: Ó Emanueli, Králi a Zákonodárce,
očekávání národů a Spasiteli jejich: přijď a spa-
siž nás, Pane a Bože náš!**

*(Tyto antifony jsou vzaty z breviáře, z posledního týdne
před Božím narozením.)*

BŮH-STVOŘITEL

1. Bůh učinil vše a viděl, že je to dobré a vše že je stvořeno k svému blahu. Ale co je dobré tomuto, není již dávno dobré onomu; co činí šťastným toho, činí nešťastným onoho. Bůh však stanovil, abych dosáhl pravého dobra, ačli neporuším svou vinou jeho plánu sám. Vidí mne, jak jsem — volá mne mým jménem; zná míru mých sil a ví, jakého stupně dokonalosti mohu dosíci; vidí před sebou mé pravé štěstí a jest ochoten mi ho dopřáti. Bůh ví, co je mým pravým štěstím — nevím toho však já. Není všeobecného pravidla, co je dobrem a blahem; co se líbí jednomu, nelíbí se druhému. A tak jsou cesty, vedoucí k dokonalosti, rozdílné a prostředky k spáse jsou pro každou duši vytčeny zvlášť. Proto vodí nás Bůh vždycky po svých cestách vlastních.

Víme, že chce naše pravé štěstí, ale neznáme, ani v čem záleží, ani kterými cestami ho dosíci. My jsme slepi; kdybychom byli ponecháni sami sobě, jistě bychom se cíle minuli. Proto musíme se svěřiti zcela vedení jeho.

Jsouce pak v jeho rukou, nesmíme se lekatí a ochabovati ani tehdy, vede-li nás cestami cizími — *via mirabilis* — cestou podivnou, jakož dí církev. On nás povede bezpečně a dovede nás k tomu, co je vpravdě pro nás nejlepší, nikoli k tomu, co jsme my za nejlepší považovali, ani k tomu, co se hodí pro jiné, nýbrž co se hodí právě a jen pro nás.

2. Bůh byl sám v sobě dokonalý a blažený — a přece ráčil Bůh stvořiti svět ke svému oslavení. Jest všemohoucí a byl by mohl učiniti sám všechny věci, ale jeho vůlí bylo, aby jeho plány byly uvedeny ve skutek skrze bytosti, které stvořil.

Naším cílem jest jeho oslava, naplnění jeho úradků. Jsem proto stvořen, abych byl i činil to, co určil jen mně; v úmyslech a na světě Božím mám místo, kterého nezaujímá nikdo. Ať jsem chud či bohat, vážený nebo pohrdaný u lidí, Bůh mne zná a volá mne mým jménem.

Stvořil mne, abych Mu prokázal zcela zvláštní, určitou službu; svěřil mi to i ono dílo, jehož nesvěřil nikomu jinému. Mám své vlastní poslání; snad ho zde na zemi nechápu a nepoznávám, ale na věčnosti, v jiném životě bude mně odhaleno. Potřebuje mne nějak k vykonávání svých plánů právě tak, jako každý z archandělů má své místo ve světovém plánu; proto nesmím chybiti, jinak povolá někoho jiného; může vzbuditi syny Abrahamovy i z kamene.

Mám tedy účast a podíl na velkém díle Božím; jsem jedním kroužkem v řetězu, jednou nitkou v poutu spojujícím lidi vespolek. Bůh mne nestvořil nadarmo: splním svůj úkol, seč jen jsem. Budu andělem pokoje a míru, hlasatelem pravdy v kruhu svého působení, třebaže toho nezamýšlím — jen zachovám-li jeho přikázání a budu-li Mu sloužiti ve shodě se svým posláním. Proto budu Mu zcela důvěřovati, ať se stane se mnou cokoliv, ať mne vede má dráha kamkoliv: nikdy nedopustím, abych byl živ marně!

Budu-li stísněn, ať Mu holduje mé utrpení; budu-li v soužení či bídě, ať mne bída přiblíží k Němu! Nemoc, zármutek i bída jsou snad nutné prostředky k velikému cíli, přesahujícímu náš obzor. Bůh nečiní ničeho nadarmo: ať můj život prodlouží nebo zkrátí: ví, co je dobré. Ať mi odejme přátele a pošle mne do ciziny, ať mi sešle pohár trpkosti a stísněnosti ducha, ať přede mnou zastře budoucnost: ví vždy a vždy, co je dobré.

Oh, Adonai — Pane, který řídíš Izraele a vedls Josefa! Emanueli, Moudrosti nevýstižná: Tobě zcela se oddávám, Tobě svěřuji se s tělem i duší! Tys moudřejší než já; miluješ mne více než já

sám sebe: Naplň na mně své úmluvy, ať jsou jakékoliv! Jednej ve mně a skrze mne, jak se Ti líbí! Jsem stvořen a zrozen toliko ke tvé službě, abych náležel jen Tobě a byl tvým slepým nástrojem. Nuže, učíš, abych tvým slepým nástrojem i byl! Nežádám si vědět, nežádám si vidětí — prosím toliko: užij mne podle svého nekonečného milosrdenství!

3. Který lidský duch dovede si učiniti obraz o lásce, kterou lne věčný Otec ke svému jednorozenému Synu! Jest to láska věčná a nekonečná; je tak veliká, že theologové dávají jméno této lásky Duchu svatému, aby vyjádřili její nekonečnost a dokonalost.

Uvažuj tedy, duše má, o tomto hrozném tajemství, hluboce se mu klanějíc. Neboť jak miluje Otec svého Syna, tak miluje Syn tebe, náležíš-li k jeho vyvoleným. Řekl výslovně: „Jako miloval Otec mne, tak já miluji vás; zůstaňte tedy v lásce mé!“ Kteréže tajemství v celém okruhu zjevených pravd je větší než toto? Láska, kterou miluje Syn tebe, bytost stvořenou, jest podobna lásce Otce k jeho Synu nestvořenému. Jak podivuhodné to tajemství! Ty jedinečně vysvětluješ věc nepochopitelnou, že vzal na se mé tělo a za mne zemřel! Ono tajemství plyne z tajemství tohoto, ale také se z něho teprve dokonává. Kdyby mne byl nemiloval láskou nevýslovnou, nebyl by za mne trpěl. Nyní chápu, proč se za mne vydal na smrt: miluje mne tak, jako Otec miluje svého Syna — netoliko tak, jako milují pozemští otcové, nýbrž jako miluje věčný Otec svého věčného Syna! Nyní chápu poněkud smysl onoho nepochopitelného, jako propast hlubokého ponížení. Chtěl mne raději vykoupiti než stvořiti světy nové!

A kterak vytrvalý je ve své lásce! Miloval nás již za dnů Adamových. Na počátku již řekl: „Neupustím od tebe, ani se tě nevzdám.“ Nezavrhl nás v našich hříších, nikoho, ani mne. Vždy a

vždy znova mne našel, až mne vykoupil svou Krví. Byl rozhodnut již dávno a vykázal mi místo ve svém svatém království, ačkoliv jsem se tak tvrdošíjně vzpíral! A nyní, když mi projevil svou lásku věčnou, čeho že ode mne žádá? Ničeho jiného, než abych Jej také miloval, byť toliko svou nepatrnou měrou, jakou je schopen tvor ke svému Tvůrci. —

Oh, tajemství všech tajemství! Jak nevýslovně velká je láska věčného Otce k Synu, tak nepochopitelná jest láska božského Syna k nám lidem. Proč to, Pane můj? Cos našel dobrého na mně, ubohém hříšníku? Proč jsi na mne shlédl dlouhým hlubokým pohledem lásky? „Co je člověk, že si na něho vzpomínáš, co syn země, že jej navštěvuješ?“ Věnovals nekonečnou lásku svou tomuto bídnému tělu a mé slabé, vinné duši, jež mají život toliko z tvé milosti! Dokonej na mně, Pane, své dílo, a jako jsi mne miloval od počátku láskou věčnou, dej, abych i já Tebe miloval až do konce!

II

DŮVĚŘUJ V BOHA-SPASITELE!

1. Duševní útrapy našeho Pána.

1. Když Pán skončil všechny své řeči (Mat. 26, 1.), pravil: „Syn člověka bude vydán k ukřižování.“ Jako se nechává stádo po řadě pobíjet, jako námořníci vyprazdňují před útokem palubu, jako činí umírající poslední pořizení a pak se navracejí k Bohu, tak shrnuje Spasitel, jenž bez ustání mluvil slova dobroty a lásky, ještě jednou celé svoje učení, aby pak začal své utrpení. Dobrovolně zrušil zákaz, jenž bránil zlému duchu přístup k němu, otevřel mu bránu a povolil hnu-

tím svého lidského srdce, jako vojín odsouzený k smrti nechává padnouti šátek s očí. Ihned také přišel satan, aby ho opanoval, užívaje krátkého času, jenž mu byl dopřán.

2. Učedníky opanovává zlá, mrzutá a pokárání zasluhující nálada. Jeden jest její původce, ale zdá se, že se rozšířila a zachvátila všechny. Před Pánem stojí myšlenka na smrt; myslí na ni a na své pohřbení. Tu přichází žena a maže vonnou masťou jeho svatou hlavu. Toto jednání plní jeho čistou duši klidným, vlahým pocitem. Byl to němý zázrak lásky a celý dům byl jí naplněn. Než drsný hlas zrádcův, jenž dnes prvně odhalil svou tvrdost a nelásku, přerušil tento klid. — Ut quid perditio haec? — „Nač taková ztráta?“ Nespravedlivý hrubec vyjevuje svou bezbožnou šetrností vlastní tajné krádeže, že závidí Mistru pocty. Jak rušivě zapadá do tiché, sladké harmonie slavnosti v Bethanii rušivý tón a nesouzvuk; vše je přerušeno; nespokojenost a nedůvěra šíří se kolem, neboť ďábel je při práci.

3. Když Jidáš odhalil jednou své nitro, neztrácel času, aby provedl svou zlobu. Šel k velekněžím a smluví s nimi cenu, za niž Mistra vydá. Pán viděl vše, co se v něm odehrává: viděl, kterak satan klepe na dveře jeho srdce a jak Jidáš mu otevřel jako známému, váženému a důvěrnému hosti; viděl, kterak vyjednává s velekněžími — ano, prohlédl to vše již dávno, když ještě dlel mezi učedníky, již ve chvíli povolání.

Jest něco zcela jiného události tušiti jen temně v budoucnosti než věděti, že jsou zcela blízky. Náš Pán chtěl ve své duši okusiti *všecku* krutost černého nevděku a vydal se mu dobrovolně. Jednal s Jidášem jako s důvěrným přítelem a podal mu tolik důkazů vřelé účasti; učinil jej pokladníkem svým i apoštolů, propůjčil mu moc divů a zasvětil jej v tajemství království Božího; vyslal jej kázat jako svého zvláštního zástupce, takže chyby služebníkovy padaly na mistra.

Když kdysi pohan obdržel ránu dýkou od přítele (Caesar od Bruta), zvolal: „I ty, Brute!“ Jak hluboká vnitřní opuštěnost spočívá v pocitu *nevděku* — od přátel! Bohu dostává se sice naší nevděčnosti každodenně, ale při své božské přirozenosti nepocítuje jí bolestně. Proto přijal srdce lidské, aby pocítil nevděk v plné míře.

Ach, Bože! Což necítíš nyní, přebýváje v nebesích, mé nevděčnosti k Tobě? — — —

Patřím na něčí tvář a nedovedu říci, je-li stará či mladá; snad je tomu člověku padesát let, snad jen třicet; jednou se zdálo to, jindy ono. Ve tváři spočívá cosi nepochopitelného a nevy-slovitelného. Nese-li všecku tíhu, nese snad na sobě i rysy stáří. Ale jisto jest, že ta tvář je zároveň úctyhodná, připomínajíc tvář dětskou, něžnou, klidnou, skromnou, svítící svatostí a rozto-milou dobrotou. Ty oči mne vábí, dotýkají se mého srdce, dech je sladký a povznáší mne vy-soko nad sebe sama. Ach, tak rád bych stále pa-tril v tuto tvář a nikdy bych se nepřestal na ni dívat!

A náhle spatřím, jak se blíží surový člověk, který udeří brutální rukou do této nebeské tváře. Je to ruka tvrdá, ruka člověka hrubého — snad jest v ní zbraň! Ale to nepřekvapí Toho, který vidí vše; zůstává klidný jako dosud a nejeví nej-menšího vzrušení. Výraz jeho tváře však je po-rušen, změněn, ona opuchá a zakrátko pod touto ranou zmizel veškeren půvab, jako by se na ní rozložil mrak.

Či byla ta ruka, která se zdvihla proti svaté tváři Ježíšově? „Byls to ty sám!“ praví mi svě-domí. Doufám sice, že nyní jsem to nebyl, ale, duše má, uvažuj o tomto strašném činu sama o sobě. Představ si, jako by stál před tebou Kris-tus a tys Jej udeřila do svaté tváře! Praviš: to není možno, to se nemůže státi, to se nestane. A přece — tys to učinila! Každým dobrovolným hříchem jsi to učinila! Nyní arcí nemůže již Je-

žíš trpěti, ale byl by pocítil tuto bolest, kdybys to byla učinila za dnů jeho pozemského života. Sám o sobě je to skutek stejný. Obrať své oči do minulosti a vzpomeň si na den či hodinu, když jsi dobrovolně spáchal těžký hřích, když jsi pro to, co je tak svatého, měl jen posměch, když jsi svého bratra, Ježíše, urazil temnou nenávistí! Když jsi se dopustil skutku nečistého, dobrovolně vzdoruje hlasu Božímu. Tímto i jinými hříchy, které dobře znáš, udeřil jsi nejsvětějšího Pána do tváře. —

Ach, Pane bolestně zarmoucený, co mám říci? Jsem opravdu vinen před Tebou, svým bratrem a propadnu temné zoufalosti, jestliže Ty mne nepozvedneš! Netroufám si zdvihnouti zraky k Tobě, třesu se před Tebou, zakrývám si oči a klopím je k zemi. Satan strhne mne do propasti, nebudeš-li míti se mnou útrpnosti Ty! Je hrozno státi tu s očima obrácenýma ke tváři tvé; ale obrať je sám a utkvějí na Tobě a neodvrátí se. Je to očištec, vydržeti tvůj pohled, pohled na mne, takového hříšníka, kdežto Ty jsi nejvyšší svatý. A přece — pomoz, abych opět a opět na Tebe hleděl, na Tebe, jehož jsem tak nepochopitelně urazil! Tvůj obličej jest můj život, má jediná naděje. Má spása vzejde toliko z tvého pohledu, až pozdvihnu oči k Tobě, jehož mé hříchy tolik zranily. A proto stojím před Tebou, hledím na Tebe, chci vydržeti ten pohled, abych v jeho žáru očištil a smyl své viny.

Bože můj, kterak jen pohlédnu ve tvou tvář, vzpomenu-li svého nevděku — tak hluboko v mé bytosti vězícího, že se mi stal návykem, tak nezníčitelně trvá, ano, děsivě vzrůstá! Ty mne zahrnuješ den po dni svou dobrotou, jsi sám mým pokrmem, právě tak, jako kdysi dal ses za pokrm Jidášovi — a přece nepřináším žádného ovoce, jsa ustavičně opět a opět tak nevděčným. Kdy mne vysvobodíš z tohoto nízkého otroctví, z tohoto osudu? Ten, jehož kořistí se stal Jidáš,

uchopil mne i nyní v pozdním věku za rámě a nevím nyní, jak se dostanu z jeho moci. Stále je to stejné. Kdy mi udělíš milost ještě větší, než jsem obdržel dosud, milost, abych využítkoval tvých dobrodiní a přinášel ovoce? Kdy mi propůjčíš milost tak silnou, abych Tobě jedinému věnoval všecku sílu své ubohé, zkomírající duše a život věčný?

Nevím Pane, jak by dospěla k Tobě v nynějším stavu slávy má bolest nad mými hříchy, ale vím, že každý nový hřích, každý nový nevděk, jehož se dopustím, budou připočteny k ranám a bolestem, jež pršely na Tebe, když jsi trpěl. Ach, dopřej mi aspoň nějakého podílu na svých bolestech! Dni rychle plynou — a já s hrůzou vidím, že jsem každým novým hříchem příčinou tvých bolestí. I kdybych byl svatý, měl bych díl odpovědnosti za tvé utrpení; ale je smutno, vidím-li, jak tento díl den po dni rychle roste. Zranují-li Tě jiní, učiň, abych Tě já již neurážel! Nedopusť, abych tvé bolesti na duši i na těle ještě rozmnožoval, nebo abych musil shledatí, že bys trpěl méně, kdybych k tomu svými hříchy nezavdával příčin! Bože, Bože můj, jsem tak spoután a zapleten, že se sám nevysvobodím. Maria Panno, přimluv se, pros za mne! Svätý Filipe, prokaž mi svou přimluvu, třebaže jí nejsem hoden!

2. Pán se zcela zřekl lidské soustrasti a lásky.

Lásku lze nazvatí zákonem věčným; vlastně je toliko symbolem, jehož původem a věrným účinkem jest nevýslovná, vzájemná láska tří božských osob. Bůh, věčná jednota, je spolu trojicí. Ve věčnosti je spojen se Synem a Duchem svätým, On s těmato oběma a Oni s Ním — po všecku věčnost. Existuje sám jediný, ale nikoli osamělý; tajemná Trojosobnost je spolu pramenem nekonečně dokonalého obecenství radosti, která se nepřimnožuje ani nezvyšuje ničím stvořeným.

Jedině satan jest neplodný a osamělý, jsa uzavřen sám v sebe — on i jeho soudruzi.

Když sestoupil Syn na tuto zemi, aby vzal na sebe lidské tělo, nechtěl býti živ bez lidské lásky. Třicet let ztrávil s Marií a Josefem, tvoře na zemi jaksi stín nebeské Trojice. A jak dokonalý duševní soulad vládl mezi těmito třemi osobami! Každý pohled jednoho setkal se s plným porozuměním druhého, lépe, než kdyby bylo vysloveno tisíce slov. A netoliko s porozuměním, ale i přijetím, opětováním a splněním. Bylo to jako dokonalé souznění tří nástrojů, které ozvou se všechny, jakmile se dotkneme jediného, vydávající též tón v dokonalé harmonii.

Tuto svatou jednotu porušila teprve Josefova smrt. Nenastal sice nijaký pazvuk, neboť Josef byl až do posledního okamžiku svého života s nimi zajedno, a jejich svazek byl ještě pevnější a vroucnější — až nastal rozpad jeho sil a nadešla poslední nemoc a smrt. Bylo to jako jediná melodie, jež se vine písní v určitých akordech v dokonalém souzvuku. Tato píseň skončila při smrti Josefově hlubším, slabším tónem, ne tak, jako by byl Josef, třebaže tak svatý, připojil nějakou podstatnou část k síle tónu nebo harmonii: láska (angl. sympaty) předpokládá již svým slovním smyslem jakýsi počet — a když Josef zemřel, jedna ze tří harf umkla.

Jaký pohled nejvyššího duševního souladu jevil se před Josefovou smrtí! Ježíš a Maria, klonící se k němu a podpírající jej — Josef v nejvyšším zbožném usebrání hledící na ně, opírající se o ně — v náručí Boha a Bohorodičky! Tak jako světélko naposled vzplane a pak zhasne, tak byl i poslední nevystižitelný okamžik, kdy všichni tři procítili napřed bolest rozloučení. Jest mu silou cítění podoben toliko jeden okamžik, velice rozdílný radostným pocitem, nikoli smutkem — okamžik narození Páně. Narození Ježíšovo a smrt Josefova — jaké to dva okamžiky nevýslovného

půvabu a líbeznosti, neznající rovného v dějinách lidstva!

Svatý Josef odchází do předpekli, daleko od tváře Boží, kde vyčkává, až přijde jeho chvíle; — Ježíš odchází kázat, trpět a umřít — a Maria má být svědkem jeho útrap, po vzkříšení dále žítí bez Něho, uprostřed životních zmatků a tvrdošijnosti pohanské.

Ježíšovo narození — smrt Josefova: těmito dvěma okamžiky začíná a končí živá, čistá, dokonalá láska mezi těmito třemi údy pozemské trojice. A smrt Josefova, jež ji roztrhla, roztrhla ještě více; neboť jí začala změna, která se vztahovala i k Synu a Matce. Třicet let byli oba živi pro sebe v úplné odloučenosti od světa. Nyní měl odejít Ježíš, aby začal své kázání i utrpení, a jako na zkoušku — první! — své volby oloupil sebe sama o radostné obecenství srdcí, jež vládlo mezi Ním a jeho přesvatou Matkou od okamžiku početí a jehož předobraz měl po celou věčnost v obecenství s Otcem a Duchem svatým.

Duše má, můžeš uvažovati o této jednotě srdcí a mítí podíl na jejich lásce, ne-li patřením, tedy přece aspoň věrou!

Bože můj, věřím, ne, vím, že tehdy na zemi obecenství věcí nebeských začalo a pak již nepřestalo! Jest mou povinností, ne, jest mou radostí, že se smím toho spoluzúčastnit! Jest mou povinností a radostí, abych byl jedním akordem tohoto nebeského souzvuku, který začal znít v domku nazaretském. Uděl mi milost, aby mi zazněl tento souzvuk a abych jej pochopil, tak aby se chvěl i ve mně; kéž duše má žije a dýchá v Ježíši, Marii, Josefu — a s nimi! Ať je s nimi živa v odloučenosti od světa a v uzavřenosti před jeho duchem! Kéž na Tebe patřím v radosti i žalosti a živ jsem i umru v jejich sladké přítomnosti!

*

Posledním dnem rodinné pospolitosti mezi Ježíšem a Marií byl den svatby v Káně galilejské. Tehdy již byla oblažující jejich důvěrná harmonie poněkud porušena, protože jim nebylo již možno žít jen pro sebe navzájem, kdyžtě vystoupením Ježíšovým na veřejnost nastal pro ně nový pořádek, ve kterém měli zaujati každý své místo.

Ježíš zjevil svým prvním zázrakem i slávu svou i slávu své Matky, učiniv to na její prosbu. Projevil jí i zvláštní úctu, změniv na její slovo pořad svého plánu a ačkolí čas Jeho divů ještě nenadešel, na Její přímluvu přece první div dříve učiniv. Ale splniv Její přání, rozloučil se s Ní slovy: Ženo, co mně a Tobě? A tak odešel od Ní, dav jí požehnání, ale neodvolatelně. (Od té chvíle patří toliko hříšným lidem — a Matka Jej provází jako učedníci jiní.) Pro Ní to bylo vyjítí z ráje v slabosti, bez opory.

Ale pravý Velekněz světa, měl-li splniti na lidském pokolení své poslání, musil nutně zbaviti se všelikých pout lidských i všeliké závislosti na těle a krvi. Jedním z důvodů dlouhého společného života s Matkou v Nazaretě bylo asi, že chtěl ukázati, že ráčil se zřici slávy a blaženosti nebeské, aby se stal člověkem; a rovněž tak zřekl se nevinných, čistých radostí domácího krbu, když se chtěl státi knězem všeho lidstva. U Melchisedecha neuvádí Starý zákon otce ani matky; levité ukázali se hodnými kněžského úřadu a teprve tehdy byli zařazeni mezi kněze, když dokázali svou sílu proti přirozené náklonnosti slovy k otci a matce: „Neznám vás“ — ano, i zdvihli meč proti vlastním pokrevencům, žádala-li si této oběti čest Hospodina zástupů. A právě tak řekl Pán své Matce: „Co mně a Tobě?“ To byla obět rozloučení, první určitý krok k velkému úkonu obětnímu, jímž měla býti dokončena spása světa. Toť „obětování“ před „proměňováním“. — Oh, nejsladší Spasitelí, který ses zřekl Matky

pro mne, dej mi milost, abych pro Tebe se zřekl radostně všech svých pozemských přátel i příbuzných (kteří mi brání věnovati se Ti zcela)! —

Nejvyšší Velekněz dí své rodině: Neznám vás — a přece můžeme býti jisti, že jeho něžné srdce při těch slovech vzpomínalo na celou dobu od jeho narození a na krásné chvíle dětství, ve kterých žil se svými rodiči, které nyní musí opustiti. Ke svaté Rodině patřili kdysi i Alžběta a Jan; Alžběta zemřela jako Josef a očekávala s ním oně chvíle, až Ježíš otevře brány nebes. Jan již dávno odtrhl se od domova, zřeknuv se veškeré lásky pozemské. Začal hlásati příští Mesiášovo a čekal, až se objeví.

Pane Jezu Kriste, uděl mi milost, abych byl živ v této svaté společnosti! Kéž ztrávím svůj život v přítomnosti tvé i tvých věrných přátel! Kéž nesvede mé srdce nic z pozemských věcí, aby náleželo někomu jinému jen proto, že vás svýma tělesnýma očima nevidím! Zahrnuls mně tolika přáteli, nedopusť, abych se stal na nich do té míry závislý, abych se na ně spoléhal nebo jinak své srdce k nim připjal, nýbrž můj život kéž je toliko v Tobě, mé obcování jen s těmi, které jsi na zemi povolal k sobě a se kterými nyní v nebi se těšíš. Má duše kéž patří toliko Tobě a Marii a Josefu a Janovi.

*

Když nadešla hodina Ježíšova, zřekl se netoliko Marie a Josefa; zbývali Mu ještě neviditelní služebníci a přátelé, kteří jej rovněž nevýslovně milovali — ale jejichžto lásky také se zřekl. Zdá se nepochybně, že od svého narození obcoval se vznešenými duchy *patriarchů a proroků*, kteří Jeho příchod připravili a předpověděli. Při jedné slavné příležitosti vidíme Pána ve společnosti Mojžíše a Elije, s nimiž rozmlouval o svém nastávajícím utrpení. Jaký se tu nám otevírá nesmírný prostor pro myšlenky, z nichžto víme tak

málo! Když trávil celé noci na modlitbách, projevily Jeho duše i tělo takové osvěžení a posílení, jakého by jim spánek neposkytl nikdy. Kdo že mohl lépe podepřít božského Mistra, kdo Mu, možno-li tak říci, mohl dodati více sil, nežli slavný sbor proroků, jejichžto byl i praobrazem i splněním! Tenkrát asi rozmlouval s Abrahamem, který spatřil Jeho den — s Mojžíšem, který Jej předpověděl — s Davidem a Jeremijou, kteří zvláště Jej předobrazili — s Jesajou a Danielem, kteří věstili Jeho život a utrpení do podrobností. V tom našel pramen nejčistší účasti.

Když pak šel do Jerusalema, aby začal trpět, vyšli Mu vstříc všichni oni svatí kněží, kteří přinášeli oběti se vzhledem k oběti Jeho, tak jako nyní kněz při mši svaté připomíná oběti: Abelovu, Abrahamovu a Melchisedechovu a spolu žhavé uhlí Jesajovo, nebo jako udržuje duchovní obcování s apoštoly a mučedníky.

Prodleme ještě na okamžik u Panny Marie, nežli budeme sledovati jejího Syna, našeho Pána. Kdysi odmítl člověka, který chtěl se rozloučiti se svými domácími, než by šel za Ježíšem. A podobně se zachoval i ke své Matce. Bude se Mu nyní nelíbiti, zdržíme-li se u Ní, kdežto předmětem našeho rozjímání má býti utrpení Jeho? Jistě, že nebude! — Panno Maria, se zbožnou úctou vzpomínáme na sedmero tvých bolestí — ale rozloučení se Synem se k nim nepočítá; a přece nebyla to bolest z největších a nezavírala v sobě všechny ostatní, protože Ti bylo dáno předvídati je? Kterak jsi unesla toto první odtržení od svého Syna jednorozeného? Jak smutné byly pro Tebe ony chmurné chvíle, když jsi zůstala samotna! Kam ses uchýlila? Kde jsi ztrávila ta tři dlouhá leta v době Jeho veřejného působení? Jen jednou, na počátku, učinilas pokus k Němu se přiblížití — ale pak není již o Tobě řeči, až zase když jsi Jej provázela na křížové cestě. Ale po nevyličitelné radosti z Jeho zmrtvýchvstání a

po nevýslovné útěše — která již Tě neopustila — že utrpení a ponížení tvého Syna se ukončilo, a nebylo Ti třeba pro něj plakati, byla jsi ještě řadu let živa bez Něho, uprostřed bezbožného světa!

Kromě jiných útrap zakusila nejsvětější Panna i nevýslovně mnoho obětí svého Syna, se kterým žila třicet let pod jednou střechou. Když Mu bylo dvanáct let, poukázal v chrámě na nastávající osud; a když nastala chvíle pro Jeho divy, řekl jí: „Co mně a Tobě, ženo?“ Co máme nyní společného? A pak odešel od Ní. Jednou se namáhala, aby Jej zase spatřila, ale marně*; skrze zástup prodrati se k Němu nemohla a On se nepřičinil, aby s Ní vyměnil jediného slůvka lásky. Až nakonec to zmohla, že se k Němu dostala, ale přišla jen, aby viděla, jak visí na kříži a umírá. Pak zůstal na zemi ještě čtyřicet dní — a Ona stárnula, ale neumírala. Jaká to doba bolestného odloučení proti oněm třiceti šťastným rokům v Nazaretě!

Vidím Ji samotnu v prostém příbytku, zatím co Syn a Pán prochází zemí židovskou, nemaje, kam by hlavu položil. Vidím, kterak trpí dvojnásobně, protože je tak opuštěna a On vydán všem nepřátelům. Jak smutně Jí plynuly dni! Někdy došla zpráva, že je v nebezpečí nebo v bídě. Snad slyšela, že se odebral do pouště, aby tam byl pokoušen; jak ráda by byla sdílela všecko utrpení s Ním, ale nedovolil toho. Strašná pověst, že se minul rozumem, všude se šířící, prodrala se až k Ní a Jeho přátelé a příbuzní přišli Jí to sdělit. Chtěla se k Němu dostatí a s Ním mluvití, ale nebylo to možno pro tlačení a Syn zase neučinil ničeho, aby Jí přijal a slovíčkem lásky potěšil. S žalem vrátila se do svého obydlí a byla dále živa v osamělosti uprostřed těch, kdož v Něho nevěřili.

Vidím nejsvětější Pannu i po nanebevstoupení, v době dalšího, třebaš utěšenějšího odloučení,

v době soumraku života, kdy čekala na svůj den. Pán nebyl již na zemi a netrpěl; smrt neměla již nad Ním moci. Tehdy navštěvoval Ji v hostině lásky. Vidím svatého Jana u oltáře a Pannu Marii na mši svaté; v sebranosti očekává okamžik přítomnosti svého Syna; pak s Ním hovoří slovy liturgickými — a přijímá Toho, jemuž při Jeho narození dala život . . .

Ó sladká Paní, buď se mnou při mši svaté, když přijde ke mně tvůj Syn, jemuž jako dítě jsi posluhovala, na jehož rtech jsi lpěla a pod jehož křížem jsi stála! Zůstaň u mne, abych nabyl aspoň částky tvé čistoty, nevinnosti a síly ve víře, aby toliko On byl předmětem mé lásky, abych se Mu klaněl, jako bylo u Tebe!

*

Ježíš měl ještě jiné přátele, kteří byli vždy pohotově Jemu sloužití a o nichž dovídáme se více: svaté anděly. Byl to hlas archandělův, který oznámil prorokům, že věčný Bůh sstoupí do lůna Panny. Andělé pěli při Jeho narození a klaněli se u jeslí. Anděl provázel je do Egypta a přivedl je zpět. Andělé sloužili Mu, když skončilo pokušení na poušti, konali Jeho dívy, neráčil-li jich konati svým všemohoucím slovem: staň se!

Ale nadešel okamžik, kdy je propustil tak, jako se rozloučil s Matkou. Jen jeden přispěl mu ve smrtelné úzkosti v zahradě olivetské — při umučení byl sám, jakož to naznačil, když Jej jí-mali, že totiž Otec by Mu na Jeho prosbu poslal zástup andělů, kdyby za to prosil. Tehdy již nebyli u Něho; Pán a velitel andělů zřekl se jejich služby a přispění dobrovolně, aby naplnil míru svého utrpení. V den nanebevstoupení modlí se církev ke Králi slávy a Pánu andělů, aby nás nezanechává jako sirotků. —

Když se Ježíš Kristus odloučil od své Matky, vyvolil si dvanáct jiných přátel z lidí, apoštoly, jako by chtěl svou lásku soustřediti na ně. Zvo-

lil je, jak sám řekl, nikoli za své služebníky, nýbrž za své přátele, a učinil je svými důvěrníky. Sdělil jim svá tajemství a ráčil býti k nim štědrý a velkodušný jako otec k dětem, jež chce vyznamenati nad jiné. Svým zjevením učinil je bohatější a šťastnější než krále, mudrce a proroky Starého zákona. Zval je svými milými syny a povýšil je nad mudrce tohoto světa, svěřiv jim své poklady. Jeho srdce plesalo, mohl-li je chváliti, že v protivenstvích u něho vytrvali — a jako za odměnu jim oznámil, že usednou na dvanáct trůnů a budou souditi dvanácte pokolení izraelských, to jest celý svět. Když cítil, že se blíží Jeho hodina, těšil se jejich oddanou láskou a při poslední večeri shromáždil je všechny kolem sebe, jako by u nich hledal opory. „Toužebně čekal jsem na tento okamžik, abych s vámi pojedl beránka dříve, nežli umru.“ Byla tedy mezi nimi vzájemná družnost a hluboká láska.

Ale Jeho božská vůle rozhodla, aby i ti Jej opustili, aby zůstal ve svém utrpení zcela sám. Jeden Jej zradil, druhý zapřel, ostatní se rozprchli, nechavše Jej v rukou Jeho zapřisáhlých nepřátel. Ano, po zmrtvýchvstání žádný z nich nechtěl v Něj uvěřiti. A tak vstoupil do lisu sám.

*

A ač byl všemohoucí a nejsvětější, ač Jeho duše ustavičně byla naplněna patřením na Boha, chtěl, aby Mu chyběla netoliko láska přátel, tak jako se zřekl přítomnosti své předražené Matky: aby byl sám a sám, zcela vysazen moci ďáblově, zřekl se i přítomnosti Boží. To byly poslední a nejstrašnější muky, ve které vydal svou duši. Za svého pozemského poslání hledal útočiště před zlobou lidskou v Bohu, k Němu volal ve své bídě, obecenstvím s Bohem se stále znovu občerstvoval, kdykoli Jej drtila surová nevděčnost lidská.

V noci se uchyloval do samoty, aby se modlil. Říkával: Otec miluje Syna a ukazuje Mu vše, co

činí. Děkoval mu, že skryl svá tajemství před mudrci světskými, ale zjevil je maličkým.

Ale i této útěchy podstatné, kterou byl živ, se ráčil zřící, a netoliko částečně, ale naprosto.

Když utrpení začalo, volal: „Smutná jest duše má až k smrti“ — a když bylo u konce: „Bože můj, Bože můj, proč jsi Mne opustil?“ Tak se opravdu zbavil všeho, i toho posledního: Matky, přátel, Otce svého, šatu, zdraví, krve a posléze i života.

Bože a Spasiteli můj, který jsi se oloupil o světlo a útěchu, jehož duše seděla v temnotách a stínu smrti, jehož Srdce stravovalo se žízni po lásce — a to vše pro lidi — neodnímej mi světla své tváře, abych jeho ztrátou neusýchal a ve své slabosti nezahynul! Kdož by jinak zadržel západ slunce mé duše! Kdo že by mohl býti živ bez světla, pracovati bez čistého vzduchu? Mohou-li to svatí, já s to nejsem? Jinak bych se obrátil ke stvořeným věcem za vyražením, nedáš-li mi sám sebe! Pak bych netruchlil, nelačněl ani nežíznil po spravedlnosti, nýbrž vyhledával bych toho, co je mi nejbližší, živil bych se zbytky z hostiny královské nebo bych docela tišil svůj hlad odpadky, slamou a popelem, které, třebaže nejsou jedem, nejsou přece potravou.

Neopouštěj mne, Bože, ve vyprahlosti a zármutku nynějším! Propůjč mi útěchu své milosti. Nebudu-li patřiti na Tebe, kterak pocítím něhu a tichost? Kterak vytrvám v modlitbě, jakož je mou dvojnásobnou povinností od té doby, co jsem v oratoriu, nepovzbudíš-li mne Ty a neučiníš mi to sladké a příjemné! Starý muž sotva bude mítí dostatek vřelosti; zůstane pozadu a nedovede dohoniti to, co promeškal.

A přece, Bože můj, není svatý Filip mým otcem, který za celý život nebyl smutný? Uložils mu tuhé zkoušky, ale neodňals mu světla své tváře. Vypros mi tedy, svatý Filipe, část svého míru i své radosti, své tichosti a roztomilosti, své

sebezapíravosti a oddanosti! Já jsem v tom všem čirým opakem Tebe a měl bych přece Tebe následovati!

3. *Tělesné muky našeho Pána.*

Tělesné utrpení Ježíše Krista bylo větší než utrpení všech mučedníků, protože je chtěl sám.

Tělesná bolest závisí stupněm pocitu na přirozenosti živé duše, jež v těle přebývá. Rostliny nemají citu, protože v nich není duše žádná; zvířata mají citu více nebo méně podle jakosti jejich duše zvířecí. Člověk však cítí dokonaleji než kterékoli zvíře, protože v něm žije duch; duše pak Kristova cítila ještě hlouběji, protože byla spojena s božským Slovem v jednotu osobní. Proto cítil Kristus bolest o tolik ostřeji než člověk, o kolik Jeho přirozenost byla vyšší nad lidskou přirozenost.

Ulehčením bolesti je roztržitost, rozptýlení. V bitvě bývá často voják poraněn, ač ani o tom neví; o nemocných se zdá, že v prudké horečce trpí velice — a když ta doba přejde, vzpomínají si toliko na jakési vzrušení nebo nějakou nevolnost. Právě tak bývá zrušení či nadšení důležitým prostředkem úlevy v tělesném utrpení. Jsou divoši, kteří, uvázaní jsouce ke kůlu, znenáhla jsou mučeni až k smrti, a přece v jakémsi duševním opojení přes nesmírná muka zpívají. — Také náhlá, rychlá bolest snese se poměrně snáze než dlouhotrvající; prodlužování činí bolest tak těžkou. Kdyby nebylo vzpomínky, nutící nás, abychom okoušeli pocitu bolesti, kterou jsme pocítili jen na okamžik, ve všech následujících okamžicích a tak ho cítili stále více, snesli bychom bolest mnohem snáze: bolest druhého okamžiku je citelnější než okamžiku prvního, protože je tento obsažen v onom, třetí je citelnější než druhá, protože zahrnuje bolesti okamžiků obou předcházejících — a tak dále.

Kristus netrpěl ani ve vzrušení nebo nadšení ani v nevšímavosti ducha, nýbrž hleděl jí pevně ve tvář dříve ještě, nežli nastala; otevřel jí všecku svou lidskou přirozenost a jaksi ji napřed již pojal do svých prsou; snášel všecka muka, jsa si jich plně vědom. Jedině proto odmítl opojný nápoj, který Mu podali, aby zatemnili Jeho ducha; chtěl okusiti bolesti v míře dokonalé. Jeho duše obrátila všecku svou sílu k utrpení a ssál je jako vodu života. Shrnul duchem přítomnost i budoucnost v jedno, takže celé Jeho utrpení bylo soustředěno v každém jednotlivém okamžiku, jen aby rozmnožil všecka muka, jež byla již přetrpěna i jež ještě přetrpěna býti měla. A přece byla i při tom Jeho duše tak klidna, tak střízliva, tak bez jakéhokoli vzrušení, tak dokonale trpící, že vzal na se všecko břímě bolesti, nemoha ničeho z ní odmítnouti. Vědomí nevinny a jistota brzkého ukončení utrpení byly by je mohly učiniti snesitelnější; ale i tuto úlevu zcela zamítl, odvrátiv své myšlenky od všelikého ulehčení, aby trpěl úplně a dokonale. —

Pane a Spasiteli můj, který jsi pro mne snášel tak strašné muky a je zakusil s tak jasným vědomím, takovou vnitřní sebraností a duševním napětím, pomoz mi, až budu vydán podobně hroznému pokušení tělesných muk, abych je snášel také s částí tvého božského klidu! — Přesvatá panenská Matko, kteráś, vidouc svého Syna nevýslovně trpěti, trpěla s Ním, vypros mi milosti, abych spojil utrpení své s utrpením Jeho i tvým, abych pro zásluhy vaše i zásluhy všech svatých přijal je jako zadostučinění za své hříchy, aby tak byly i přijaty a pomohly mi dosíci života věčného!

*

Utrpení Ježíše Krista bylo proto tak velké, že tolik trpěla Jeho duše. Bylo to zjevno již na hoře Olivetské při smrtelných úzkostech, tedy dříve,

nežli začalo Jeho utrpení tělesné. První úzkost, jež se zmocnila Jeho celého těla, nepřišla zvenčí, z bičování, trní či hřebů, nýbrž z nitra, z duše. Duše prožívala smrtelný zápas a On to nazval smrtí: „Smutná je duše má až k smrti.“ Smrtelná úzkost sevřela Jeho srdce — a otfásala celým tělem. Tak jako při potopě rozevřela se stavidla propastí a s nebe hrnula se zátopa vod, tak pronikla bouřlivě krev ze srdce, křečovitě se škubajícího a sevřeného, ronila se všemi póry a splývala v bohatých krúpějích na zemi.

V této živoucí smrti setrval Pán od oné chvíle na hoře Olivetské až do konce, a jako první smrtelná úzkost vyšla z jeho duše, právě tak i poslední, když Mu puklo srdce. Jeho utrpení nezačalo bičováním ani uchopením kříže — ale ani ukřížování neskončilo; smrt tělu přinesla Jeho duše. Pochopové užaslí, když Jej spatřili mrtvého. Jak tedy zemřel? Chvějící se srdce, které se zcela poddalo ukrutným mukám, zastavilo se z vysílení — a bylo by se zastavilo dříve, kdyby ho sám Trpitel nebyl udržoval. Když tedy byla míra naplněna, přestalo tlouci.

Ó zmучené Srdce: to, co Tě zdrtilo, byla láska a bolest! Znalost množství lidských hříchů, vědomí, že na Tebe ulehly, jako by byly tvé vlastní, spočívá těžce na Tobě jako hora; horlivost pro čest Boží, hrůza nad tíhou hříchů, jež Tě zmáhala, pocit zalknutí v této stoce lidstva, hluboký stud, ošklivost a odpor, který se v Tobě vzbudil, ale spolu i palčivá soustrast s dušemi, které dobrovolně i přes tvou smrt propadají peklu — všechny tyto myšlenky a pocity spojily se ve tvé smrtelné úzkosti, splývající na tvou duši jako krutý příval. Podrobil ses dobrovolně celému světu bolesti — a to byla tvá smrt! — Toto čisté, něžné, šlechetné, opravdu suverenní srdce zalklo se hříchem!

Něžné, sladké Srdce mého Spasitele! Kdy dosáhne i srdce mé aspoň části tvé dokonalosti? Je

stále tvrdé jako kámen, tak pyšné, nevěřící, úzké, samolibé, nečisté! Kdy bude podobno Srdci tvému? Nuže, nauč mne aspoň, abych dobře o Tobě rozjímal, abych Tě vždy lépe chápal a vroucněji miloval, jako Tys mne dříve miloval!

Dokonáno jest!

Vše je tedy skončeno, Pane! Tvůj život, tvé utrpení, tvé ponížení! Kráčeli jsme za Tebou od postu na poušti až k smrti na kříži. Čtyřicet dní konals pokání; byla to doba dlouhá — a přece krátká; ale nyní je u konce. Radujeme se, že je skončena; Tobě se ulevilo, jsi vysvobozen a my Ti děkujeme, že jsme osvobozeni s Tebou! Děkujeme Ti za ty útrapy, protože z nich vzešla radost. Odpusť nám, co bylo na našem pokání nedostatečného, a dej, abychom velikonoce slavili novým přesným kvasem!

Učinili jsme ovšem dosud velmi málo pro Tebe, Pane náš! Známe příliš dobře svou lhostejnost a vlašnost, nedostatky v sebezapírání a duchu kajícího i tam, kde není omluvy ohledy zdravotními. Jak ubohá je naše modlitba, jak nerádi oddáváme se jí i rozjímáním, kterak býváme při tom roztržiti, špatně naladěni a dráždiví! Ale snad aspoň někdo z nás učinil více! Považuj nás tedy, Pane, za rodinu, a dej, aby nahradila věrnost jedněch nedostatky druhých. Nezasloužili jsme si sice svými obětmi radosti velkonoční — a přece smíme se radovati v Tobě; sváteční radost jest ospravedlněna tvou dobrotou sama v sobě. Buď tedy milostiv a milosrdný pro zásluhy svého všemohoucího utrpení a kající skutky svých svatých! Přijmi nás jako malé stádečko ve zlé době, v rozervané zemi, ve století, které ztratilo víru i lásku! Slituj se nad námi, ušetři nás a uděl nám pokoje!

Milovaný Spasiteli, který nyní odpočíváš v hrobě, ale brzy vstaneš z mrtvých: svým „Dokonáno

jest“ zaplatil jsi výkupné za nás a my jsme zachráněni, vykoupeni. Splň na nás také své vzkříšení! Vykoupív nás, polož ruku na nás a tak se nás ujmí jako svého majetku — a učíš, ať jsme tvými navždy a zcela!

III

BŮH A DUŠE

1. Bůh — štěstí duše.

Tebe mítí, milovníče duší, jest jediným blahem duše; těšiti se tvým pohledem, je všecko štěstí věčnosti. V tomto životě lze se vyrazeti početilostmi doby i smyslů, ale na dlouho to nepotrvá; jakmile se rozloučíme s tímto světem, ztrácíme to vše. Jednoho dne zmizí všecko temno. Co si pak počnu? Nic mi pak nezbude než toliko — všemohoucí Bůh! Jestliže nenacházím potěšení a radosti v myšlenkách o Něm nyní, pak mi nezbude ani v celé věčnosti ničeho, v čem bych mohl mítí potěšení; zbudou mi toliko Bůh a má duše z celého světa. Bůh bude vše ve všem, ať chci či nechci: Co ze mne bude, nebudu-li milovati Její, kdyžtě nebude ničeho jiného, co bych mohl milovati; budu-li proti Němu, ač na mne bude hleděti po celou věčnost?

Ó Pane, kterak vyslovím, že Ty jsi vše ve všem, ať chci nebo nechci? Zdaž si toho nemám přátí celým srdcem? Kdo mi poskytne blaženost mimo Tebe? Kdybych měl všecky radosti tohoto světa, všecka vyrazení smyslů, zdaž by mne během let a věků neznavily, neunudily? Kdyby tento svět trval věčně, zdaž by mi mohl dáti potravu pro duši na věky? Je něco stvořeného na zemi, co by mne nakonec neomrzelo? Milují i staří lidé ještě ve stáří to, co milovali za mladých let? Není ve

světě ustavičná proměna? Jsem jist, Pane Bože, že by nadešla doba — a třebaš velice pozdě — kdy by všechny radosti časné byly vyčerpány a já bych dychtil po nových a jiných. Ty jedině, Pane, jsi věčný pokrm mé duše! Jedině Ty můžeš naplnit a upokojit lidskou duši! Bez Tebe byla by věčnost nudná a ubohá, i kdybys mne netrestal! Na Tebe patřiti, Tebe viděti, Tebe pozorovati — toť nevyčerpatelné blaho věčnosti! Tys vpravdě bez jakékoli změny, ale skrýváš v sobě stále nové podivuhodné hlubiny a stále nové stránky, jež možno do kořen pozorovati a sledovati! Stále znovu začínáme Tě pozorovati, tak jako bychom Tě nespatriili nikdy. Ve tvé přítomnosti máme věčné zdroje radostí, jež ssaje do sebe stále hlouběji ten, jenž Tebe okusil. To jest, Pane, můj podíl provždy, na věky! — Ale jak jsem dalek toho, abych jednal podle tohoto nepatrného poznání! Musím sám vyznati: mé srdce honí se za stíny; dává všemu jinému přednost, nežli společnosti tvé! Mám vždy tolik naspěch, abych od Tebe odešel; cítím tak často, jak je mi obtížno konati své modlitby! Není snad zaměstnání nebo vyrazení, jemuž bych se neoddával raději než vážným myšlenkám o Tobě. — Propůjč mi, Bože, milosti, abych pocítil hluboké zahanbení nad touto vlašností a nedbalostí! Vytrhni mne z této lhostejnosti a chladnosti a dej, abych toužil jedině po Tobě celým srdcem! Nauč mne milovati rozjímání, modlitbě a zbožné, duchovní četbě! Nauč mne vážit si všeho, co kdysi bude zaměstnávatí mého ducha na věky!

2. Bůh týž včera, dnes i na věky.

Zde na zemi vše se mění; cítím to, Pane, víc a více, čím déle jsem živ. Všecka moje budoucnost leží před tvýma očima; Ty víš zcela přesně, co na mne čeká každý rok, každý den — až k mé poslední hodině. Já toho neznám — ale vím, že

vidíš v mém životě ustavičné změny. Neuplyne jediný rok, který by mne zanechal tak, jak mne našel, ani zevně ani vnitřně; v žádném období nebudu stejný. Kolik snad těžkých, neočekávaných, tvrdých ran ještě mne stihne? Nevím toho — ani nevím, jak dlouho ještě budu živ. Jsem zmítán ustavičnou změnou, ať chci či nechci. — Pane Bože můj, na koho se mohu spolehnouti? Není na světě nic bezpečného, nic trvalého, več bych mohl doufat — a kdybich tak činil, Ty bys mi to právě proto odňal; jen z lásky ke mně bys mi odňal všelikou oporu, abych se spolehl toliko na Tebe jediného!

Vše mimo Tebe, Bože, se mění, toliko Ty zůstáváš; jsi stále týž pravý Bůh a proto nezměnitelný. Jsi nejvzácnější, nejdražší, jediné Dobro, neboť Ty sám jsi týž, Ty sám trváš věčně. Stvoření se mění, Stvořitel se nemění, a toliko, opírali se stvoření o Tebe, unikne změně. Andělé, patřící na Tebe, požívají míru a proto jest jejich blaženost dokonalá; nemohouce ztratit Tebe, nemohou ztratit ani jí. Neznají úzkostí ni starostí, protože milovali Stvořitele — nikoli cosi časného a smyslového, nýbrž „Ježíše Krista, kterýž jest dnes i včera na věky týž“.

Pane můj, jediný Bože, mé všecko! Nedopusť, abych se honil ještě za věcmi pomíjejícími! Zde na světě je všecko nicotno jako stín, který přejde. Kéž bych neoddal svého srdce ničemu pozemskému, kéž by mne nic na světě neodvrátilo od Tebe! Vezmi toto slabé srdce a tohoto lehkého ducha pod svou božskou stráž! Přitáhni mne k sobě, abych našel všecku útěchu v Tobě ráno i v poledne i večer! Buď sám jasným Světlem, k němuž bych vzhlížel jako ke svému vůdci a dárci pokoje! Učiň, ať Tě, Pane Ježíši, milují láskou vroucí a čistou! Učiň, ať Tě milují tak horoucně a snad horoucněji, než lidé milují tvory této země! Učiň, aby touto láskou rostla ona něha a ona stálost, kterou lidé velebí na lásce po-

zemské! Učiň, abych Tě našel a pociťoval jako jedinou pravou rozkoš duše, jako své útočiště, jako všecku svou sílu, jedinou útěchu, svou poslední naději, nejvyšší bázní a dokonalou láskou!

(Úkon lásky.) Pane, věřím, vím a cítím, že jsi nejvyšší Dobro; netoliko nejvyšší Dobrota, nejvyšší Laskavost, ale i nejvyšší, vše přesahující Krása! Věřím, že, jakkoli je krásné tvé tvorstvo, v porovnání s Tebou, zdrojem a tvůrcem veškeré krásy, je toliko prach a popel a nicota, jež nezaslouží pozornosti. Víím, že dokonalá radost a blaženost andělů a svatých spočívá v tom, že patří na Tebe, Krásu věčnou. Již zde na zemi uvádí jediný paprsek tvé slávy svaté duše u vytržení. A pravdu toho všeho cítím i při své ubohosti, protože vzals na sebe z nekonečného slitování naši přirozenost a k nám sstoupil jako člověk. „A viděli jsme Jeho slávu, jako slávu Jednorozeného z Otce.“ Ó nejdražší Spasiteli, čím více rozjímám o tvých slovech i skutcích, i o tvém utrpení, jak nám o nich mluví evangelium, tím hlouběji poznávám tvou podivuhodnou slávu a krásu!

A pro tuto krásu milují Tě, Spasiteli, žádají si, abych Tě miloval víc a více. K Tobě, ve všem vesmíru jediné kráse a rozkoši, které není rovno, a jež je nekonečně skvělejší a podivuhodnější než jest rozkoš a krása i nejkrásnějších tvorů, planu láskou nevýslovnou a nezadržitelnou. Když na Tebe pomním, Pane, zdá se mi vše temné a smutné; nic na světě, ani co je mi přirozeně nejmilejší, nemohl bych milovati tak jako Tebe; vše bych spíše ztratil než Tebe, neboť Tyš můj nejvyšší Pán, má láska jediná!

Pane Bože, Ty víš nekonečně lépe než já, jak málo Tě opravdu miluji! Kdybys mi nedal své milosti, sám bych nebyl s to Tě milovati. Teprve tato milost otevřela zrak mého ducha, aby spatřil tvou slávu; ta uchvátila mé srdce a učinila je citlivým pro rozkoš tvé podivuhodné krásy — a jen strašlivé porušení smyslů by mi bránilo,

abych Tě, Pane, miloval a na Tebe nevzpomínal.

Ale, Pane Bože, vše se mi zdá bližší než Ty; věci pozemské, vše, co mne přirozeně blaží, snaží se zase uloupiti patření na Tebe; jedině tvá milost může mi pomoci. Opatruj tedy sám, Pane, mé oči i mé uši i mé srdce, aby nepropadly bíděmu zevnějšímu otroctví! Zlom okovy mé, pozvedni mé srdce, učiň, aby všecka má bytost obrátila se k Tobě, abych Tě nikdy s očí nepustil, a pomoz mi, aby má láska, rozjímajíc o Tobě, stále více, den po dni, rostla a hořela. Amen.

IV

HŘÍCH

1. „*Proti Tobě samému zhřešil jsem.*“

Od věčnosti byl jsi živ, Pane, v nevýslovné blaženosti a rozkoši, protože jsi jediná a nejvyšší dokonalost. Tu jal ses tvořiti duchy, kteří měli míti podíl na tvé blaženosti v rozličných stupních. Ale místo toho vzbouřili se proti Tobě; nejprve pozdvíhl se velký počet andělů a potom i lidstvo proti Tobě, nechtějíce Tobě sloužiti. A zdaž i nás jsi nestvořil, abychom byli šťastni? Zdaž jsi mohl nabýti sám v sobě větší blaženosti, stvořiv nás? A jak jsme mohli my jinak býti šťastnými, než Tobě sloužíce? A přece nechtěli jsme býti šťastnými po cestě, kterou jsi nám určil, nýbrž, zvolivše si jinou, Tebe jsme opustili. Věčný, dobrotivý Bože, za tvou dobrotu jsme se odměnili hříchem! Jaký to nevděk — a jaký bude trest — i můj, an jsem štěstím pohrdl a peklu dal přednost před nebem! Víím, jaký bude za to trest: „Dostane se mu toho, co hledal; chtěl zahynouti, nuže, ať zahyne! Pohrdl milostí, kterou mu nabízím, proto ať je mu k prokletí!“

Pane a Bože, Ty máš právo na mne, neboť jsem všecek tvůj. Tys všemohoucí Stvořitel, já toliko tvé stvoření, dílo tvých rukou, Ty však Pán a Mistr. Tak jako se nemůže vzepřítí sekyra a kladivo proti ruce, jež jimi vládne, tak ani já ničeho nezmohu proti Tobě. Nejsi mi nic dlužen, nemám naprosto žádného práva na Tebe, nýbrž toliko povinnosti k Tobě; zcela závisím na Tobě, i můj život, mé zdraví, mé blaho každého okamžiku závisí na Tobě. Má vůle nemá práva, jímž by rozhodovala o mém životě právě tak, jako sekyra a kladivo. Ano, závisím na Tobě mnohem více než jakákoli věc na svém pánu či mistru. Syn není na otci závislý, pokud se týče uchování života; hmota, ze které jest učiněna sekyra, existuje dříve. Ale já závisím na Tobě úplně. Odejmeš-li ode mne svůj dech toliko na okamžik, jsem mrtev. Jsem zcela tvé dílo, tvůj majetek — a mou jedinou povinností je Tobě sloužiti. Pane Bože, kterak jsem na to vše zapomínal a zapomínám dosud! Jak dlouho jsem živořil, jako bych byl svůj vlastní pán a velitel, jak jsem se proti Tobě vzpíral! Jednal jsem toliko dle svého zdání, nikoli podle vůle tvé! Zatvrdil jsem se do té míry, že jsem tohoto zločinu ani necítil! Nechápu již hrůzy hříchu, neošklivím si ho, necítil jsem proti němu nenávisti a odporu; neodvracím se od něho s vnitřním zděšením, ač jest nepravostí a potupou proti Tobě, ale pohrávám si s ním — a třebaže se nedopustím hříchu těžkého, necítím přece příliš velkého odporu proti hříchům všedním.

Ó Bože! Jak veliký, jak odstrašující je rozdíl mezi tím, co jsem, a tím, čím bych býti měl!

2. „*Hřích můj přede mnou je vždycky.*“

Neopovázím se uraziti svého představeného pozemského, protože vím, že by mi to způsobilo nepříjemnost; ale Tebe uraziti nikterak se ne-

rozmyslím. Víím, Pane, že velikost urážky řídí se podle velikosti uražené osoby. A přece se neostýchám urážeti Tebe, ač jsi sám nekonečný Bůh! Ach, Pane, co bych si o Tobě pomysllil, co bych řekl, kdybych se tak choval k pozemskému představenému, kdybych se dopustil takové násilnosti, že bych udeřil svého otce nebo úctyhodného kněze, kdybych se neostýchal bítí je ve tvář! Nesnesl bych toho — a přece co to je proti tomu, že jsem pozdvihl svých rukou proti Tobě! A co jiného je hřích? Hřešiti přece neznamená nic jiného, nežli Tebe urážeti nejhrubším způsobem! V tom tedy, duše má, spočívá zloba hříchu: je to pozvednutí ruku proti nejvyššímu Dobrodínci, proti všemohoucímu Stvořiteli, proti Ochránci a budoucímu Soudci, proti Tomu, kterýž jest náplň velebnosti, slávy, krásy a svatost sama — proti jedinému Bohu!

Ach, Bože můj, jak mne děsí stav můj nynější! Co by ze mne bylo, kdybys byl přísný? Což jiného jest můj život, než řada velkých i malých urážek a zločinů proti Tobě, mému drahému, nejvyšší milosrdnému Spasiteli! Kolik těžkých vin jsem spáchal dříve a kolik i dnes ve věcech nejmenších! Kam to se mnou dojde, budu-li ponechán sám sobě! Co tedy mohu jiného učiniti, než pokorně se poddati Tomu, kterého jsem tak těžce zarmoutil a urazil — a prositi Jej, aby smazal vinu a dluh, který mne tlačí.

Pane Ježíši, tvá láska ke mně je tak veliká, že jsi s nebe přišel, abys mne vykoupil: ukaž mi velikost hříchů mých, ujasni mi mou nehodnost, nauč mne, abych cítil hlubokou lítost — a odpusť mi ve svém nekonečném slitování!

Drahý můj Spasiteli, učíš ze mne zase jen svůj majetek! Tvá milost jediné to dokáže, sám se nezachráním. Nemohu sám nabýti zase toho, co jsem ztratil. Bez Tebe nejsem s to, abych se vrátil k Tobě, abych znovu získal tvého zalíbení a zachránil svou duši! Měl-li bych spoléhati toliko

na sílu svou, zahynu zcela, an se zatvrdím v zanedbávání svých povinností. Místo abych Tebe činil svým středem, činím jím sám sebe, budu se klaněti idolům, které sám jsem si zhotovil, místo Tobě, svému jedinému pravému Bohu a svému Spasiteli, ačli mě v tom nezadrží tvá milost. A proto vyslyš mne, Pane! Dost již dlouho byl jsem živ tímto životem kolísavým, nerozhodným a nepokojným. Nyní však chci býti tvým věrným sluhou. Nebudu již hřešiti! Ulituj mne a pomoz mi svou milostí, abych byl takový, jaký mám býti podle svého jasného poznání!

3. Účinky hříchu.

Pane, Ty jsi Bůh nekonečně dobrotivý a milosrdný a miluješ vše, cokoli jsi stvořil. Ale zvláště jsi „milovník duší“. Odkud však to, že já jsem živ ve světě tak bídném? Je to skutečně ten svět, který jsi stvořil — svět plný tolikeré bídy a bolesti? Kdo ze synů Adamových žije bez bolesti od kolébky do hrobu? Co tu bolestných nemocí a slabostí, co tu hrozných výjevů života, co tu strašných úzkostí! Jak tvrdě tlačí lidi zármutek, kolik jich je usouženo starostmi, kolik jich bičují bouřlivé vášně a ustavičný strach. Jaké metly navštěvují svět: hlad, mor, války! Proč to vše, ó Bože? Proč to vše, duše má? Změnil snad Bůh svou přirozenost? Jak mohlo přijíti na svět tolik špatností a utrpení?

Vím dobře, Pane, proč je vše to zlo. Tys nezměnil své přirozenosti, ale lidé porušili svou. My jsme hřešili — a z toho, jedině z toho nastal takový převrat. Všelike útrapy, jež vidím kolem sebe a ze kterých díl i já nesu, jsou následkem hříchu. Kdybychom byli nezahřešili, nebylo by jich; jsouť splátkou za hřích, jsou toliko nejasný, nedokonalý obraz toho, co je hřích. Zloba hříchu je nekonečně horší než hlad, války a mor. Nejošklivější nemoc, zohyzďující a pustošící tělo,

kazící krev, zachvacující hlavu, srdce, plíce a všechno ostatní ústrojí, strhávající nervy, působící ve všech údech bolest i neuhasitelnou žízeň, chvění i šílenství — všechno to není ničím v porovnání s hrůznou chorobou, kterou zoveme: hřích. Jsou to jen následky hřichu, nic více, než jeho stíny. Příčina jejich leží v čemsi zcela jiném, mnohem horším a strašnějším. — Ó Bože, ukaž mi jasně tuto zlobu! Dejž, ať pochopím dokonale celou hrůzu onoho zla, kterým trpím, sám toho neznám! Ukaž mi, co je hřích!

Všecky tedy tyto hrozné muky těla i duše jsou toliko plodem a účinkem hřichu. Ale nejsou ničím u porovnání s trestem, který přijde na onom světě. Bolesti největší a nesnesitelné na této zemi nejsou ničím v porovnání s mukami pekelnými; nejhroznější muky a úzkosti duševní nejsou ničím proti hlodání červa ve svědomí, který neumírá; nejhorší zkoušky, ztráta jmění, zrada přátel, nejtěžší opuštěnost — to vše je ničím proti ztrátě patření na Boha. Trest věčný jest jediným měřítkem pravým viny hřichu.

Ó Bože, prosím Tě pokorně, ujasni mi ji dokonale, otevři mé oči i mé srdce a dej, abych pochopil, jak nicotné, ošklivé je tělo smrti, které nosím! A netoliko tomu mne nauč podle velikého svého milosrdenství, ale ukaž mi také, jak je svléknouti a jak se opásati pásem života!

4. Zloba hřichu.

Pane Bože, vím, že vše, cos učinil, bylo dobré; a platí-li to o světě viditelném, hmotném, platí to mnohem více o bytostech nadaných rozumem. Nesčíslné hvězdy, zaplňující oblohu, i živly, ze kterých je učiněna země, jsou v podivuhodném souladu se svým účelem a oběhem; ale neskonale vyšší byl soulad v nebesích, když byli stvořeni andělé: od prvního okamžiku svého vládla mezi kůry andělskými vznešená harmonie a nevýslov-

ná krása; stvoření lidí mělo pak tuto harmonii objeviti v nové formě a v ní pokračovati.

Náhle však ukázala se v jednom bodě tohoto jemného, skvělého tkaniva hrozná trhlina, šířila se dál a dále, až jeho část byla zcela zničena; pak objevila se podobná trhlina i v pokolení lidském a rozšířila se na vše, co má lidskou tvářnost. Toto strašlivé zlo, které znetvořilo velkou část díla Božího — toť hřích!

To je, Bože, hřích ve tvých očích! Ale co je podle úsudku světa? Zlo toliko nepatrné — nebo snad vůbec žádné. V očích Stvořitelových zničil Jeho celé duchovní dílo, v Jeho očích je to větší zlo, než kdyby hvězdy vyšínuly se ze své dráhy a slepě bloudily vesmírem, takže by nastal nový chaos. Ale člověk, proviniv se, dává tomu jméno zcela jiné nebo to zcela popře. Svět se tomu posmívá nebo je k tomu zlu zcela shovívavý, zdvihaje rozhořčený protest proti věčnému trestu, jehož hřích zaslouží, a spíše popře samého Boha, než by přiznal ideu pekla. Svět považuje hřích za jakousi nepatříčnost nebo nedokonalost, za nedostatek vkusu či slušnosti nebo za pouhou slabost (snad následkem dědičného zatížení).

Duše má, uvaž bedlivě velký rozdíl v tom, jak pojímá hřích všemohoucí Bůh a jak svět! Ke komu se připojíš? K úsudku Božímu nebo lidskému? Má pravdu Bůh nebo tvor? Jest hřích největší zlo či nepatrné?

Pane a Spasiteli můj, já neváhám! Tys pravdivý, ale „všeliký člověk je lhář“! Tobě věřím více než celému světu. Vtiskni ve mne hluboko přesvědčení o hanebnosti a ošklivosti hříchu! Nauč mne, abych se ho štítil jako morové nákazy, jako stravujícího ohně vše ničícího, ano, jako samé smrti. Posilni mne, abych se chopil štítu a zbraní proti hříchu a utekl se pod tvou korouhev, abych ho přemohl!

5. Ošklivost hříchu.

Pane, vím, že jsi nejvyšší dokonalý a že Ti nechybí nic; ale vím také, žeš vzal na sebe lidskou přirozenost, sstoupiv s nebe, abys v této přirozenosti vytrpěl všeliké muky a zemřel. Toť skutečnost, která zacloňuje nebe a této zemi, původně tak krásné, odňala všechno světlo a skvělost. Přišels, Pane, netoliko abys trpěl způsobem obyčejným, nýbrž zakusil muky nejvyšší a neslýchané. Vyšels ze své původní blaženosti a vytrpěl tisícové a nejtěžší útrapy. Toť základní událost evangelia, toť jediný základ: Ježíš Kristus, a to ukřižovaný! Víš to, Pane, věřím v to a vážně to stavím před zrak své duše.

Ale proč tato hrozná proměna přirozenosti? Stvořil Bůh všechny věci marně? Nikoli, duše má, to zavinil hřích. *Tvůj* hřích přivedl věčného Boha s nebe na zemi, aby zde trpěl. Poznej z toho, jak velkým zlem je hřích! Jediným měřítkem je tu smrt Boha svrchovaného! Všeliké útrapy tělesné i duševní, jež vytrpěl od hodiny v Getsemanech až k smrti, pocházejí z hříchu. Jak tedy hrozná to zlo, kdyžtě mohlo býti překonáno toliko takovou obětí a vykoupeno takovou cenou! Jestliť proto tak hrozná, že všeliké zlo, jímž tato země oplývá, přišlo z něho, ale jest dokonce ještě hroznější proto, že přibilo Syna Božího na potupné dřevo kříže.

Drahý Pane a Spasiteli, jak jsem mohl bráti tak lehce to, co má tak strašné následky? Napříště tedy chci s tvou milostí smýšletí o tom vážněji a hlouběji. Pošetilci si tím toliko pohrávají, ale já budu pohlížeti na to nyní v pravém světle. — Trpící Spasiteli, jáť jsem to byl, který Ti způsobil takové muky! Jsi sice krásný ve věčné slávě své božské přirozenosti — ale krásnější jsi ve svém utrpení! Tvé klaněhodné vlastnosti se nezatemnily, nýbrž září světlem tím podivuhodnějším, čím více pozorujeme tvé ponížení; v tom jsi

pro nás mnohem krásnější! Ale i tak nezapomenu nikdy, že toto tvé ponížení zaviniily hříchy lidské, i mé hříchy vlastní. „Má láska byla ukřižována,“ a to nikolí od někoho jiného, ale ode mne samého. Já to jsem, jenž Tě ukřižoval, můj hřích Tě přibil na kříž! Jaká to děsivá myšlenka! A odčinití toho nemohu! Něco však přece nyní mohu — a to je nenávisť k tomu, co tvé bolesti způsobilo — k hříchu! Či ho nemám nenávidět? Nemám svého Pána a Vykupitele milovatí tolik, abych nenáviděl Jeho nepřítel, a zcela se rozejítí s tím, co mne od Něho odtrhuje? Nemám od sebe hřích zapudití zcela?

Pro svou velkou lásku, Pane, nauč mne tomu, učiň, abych to dokázal! Dej mi velkou, hluboce kořenící nenávisť ke hříchu!

6. *Otroctví hříchu.*

Pane, Ty jediný jsi „silný, svatý Bůh!“ Tys svatost a síla všech věcí. Cokoli je stvořeno, nemá stálosti samo ze sebe, ale rozpadá se, Ty-li toho neudrzuješ. Tys, Bože, silou andělů a svatých na nebi i spravedlivých na této zemi; žádná bytost mimo Tebe není silna ani svatá. A proto chci se Ti klanětí zvláště s tohoto stanoviska. Celym srdcem chci chápatí a vyznávatí velkou pravdu, že jsi netoliko všemohoucí, nýbrž i že mimo Tebe neexistuje žádná síla ani moc.

Pane, Tys silou všech duchů, jsi i silou mou; není nic pravdivějšího jako to, že silný jsem toliko v Tobě. Cítím to, Pane Bože, v hloubi duše, že klesnu, kdykoli jen na okamžik jsem ponechán sám sobě. Tak jako zcela jistě spadne kámen, který pustí ruka, tak jistě klesne můj duch i mé srdce, nedrží-li je tvá pravice. Ty-li mne opustiš, jsem ztracen. Je to zvláštní a přece pravdivo, že přirozený můj sklon žene mne k lenivosti, výstřednostem, k zanedbávání náboženských povinností, zvláště modlitby, k lásce toho-

to světa, nikoli však k lásce Boží, svatosti a ovládnání sebe. Schvaluji a vynáším to, čeho nekonám! Mé srdce spěje za marností tohoto světa, žene se k rozvratu a konečně k smrti — daleko od Tebe, mého Boha nesmrtelného.

Pane, okusil jsem toho dosti, jak hrozné je otroctví hříchu! Jsi-li Ty vzdálen, neudržím se, ať jakkoli po tom toužím; propadám své pýše a sebelásce, své citlivosti a svému sobectví. A to vše roste den po dni, až toho snášeti nelze. Starý Adam je ve mně stále silnější a činí si nakonec ze mne svého otroka. Víím dobře, co je zlé, a přece to činím — a nakonec naříkám trpce, že jsem se stal otrokem zlého a nemohu se ho zbavit. Jaká to tyranie hříchu! Těžké břímě spočívá na mých bedrách — a jsem slabší a slabší. Jak to skončí?

Pro tvé nesmírné zásluhy prosím, Pane, dej mi život, sílu a svatosti, svatý Bože, učiň mne svatým! Silný Bože, učiň mne silným! Nesmrtelný Bože, dej, ať vytrvám! Svatý, silný a nesmrtelný Bože, slituji se nade mnou!

7. Každý hřích má svůj trest.

Pane a Bože můj, Ty víš a vidíš vše; cokoli se děje na světě, děje se před tvým zrakem. Tys stále u mne, víš vše, co si myslím, slyšíš vše, co mluvím, vidíš vše, co činím. „Bože, Ty na mne patříš!“ Každý úkon, i nejnepatrnější, každé slovo, i zcela bezvýznamné, každá myšlenka mého srdce, i nejtajnější a zcela bezděčná a dávno zapomenutá — vše stojí před Tebou, vidíš vše a zapisuješ to do knihy života, každý den mého života! Já zapomínám, ale Ty nezapomínáš. Tam je zapsána každá událost mého minulého života i budoucích let až do smrti, až všechny listy budou popsány a kniha u konce. „Kam uteku před duchem tvým?“ Jsem zcela a úplně ve tvých rukou, Pane Bože můj!

Jak často činil jsem, Pane, zlé a jak zřídka dobré! Skutky mého života — taká to černá hromada a temná! Všecky mé urážky, nedbalosti, hříchy zapsány jsou ve tvé knize — a každý z nich má svůj určitý trest. A tato trestní listina vzrůstá denně, tiše, ale jistě. Jako ten, kdo rozmrhává majetek svůj, konečně se zhroutí pod tíhou dluhů, tak i mne ohrožují vždy více tresty, které na mne čekají. Zapomínám na hříchy své mladosti, ale i ty jsou všecky zapsány ve velké oné knize. Tam je dokonalý soupis mého života — a jednoho dne se otevře proti mně. Nic se neztratilo, vše je poznamenáno. Oh, duše má, jaká to čeká na tebe strašná zkouška, jaký bude její výsledek! Nahromadil jsem na sebe viny i tresty tisícerych hříchů; budu poslán do očištěnce, ale kdož ví, na jak dlouho a kdy se z něho dostanu. Dříve ne, dokud nebude splaceno do posledního penízku — a kdy to bude možno?

Předrahý Spasiteli, měj se mnou útrpnost! Doufám, žeš mi odpustil mé hříchy, ale tresty zbývají. Vzдор své lásce ke mně a ačkoli náležím Tobě, pošleš mne do očištěnce; tam se shledám zase se svými hříchy — v jejich trestech. — Tam budu trpěti.

Ale zde je čas hluboké lítosti, zde čas k dobrým skutkům, abych dosáhl odpuštění a tíhu dluhů smazal, jak jen lze. Svatí, ačkoli jsou v očích lidí bez hříchu, i ti před Tebou měli velký účet, ale vyrovnali ho ustavičnými zkouškami. Já však nemám ani jejich zásluh ani jejich utrpení. Ba, ani nevím, měl-li bych sílu, abych vykonal takové skutky lásky, kterých třeba, aby mi byly mé hříchy odpuštěny. Jaká to temná vyhlídka! Zbývá mi toliko doufati ve tvé nekonečné utrpení. Nejdražší Spasiteli, ukázals tolikráte, jakou máš se mnou útrpnost — slítnuj se a buď mi milostiv svým božským milosrdenstvím!

MOC KŘÍŽE

Pane Bože, kdož, maje toliko světlo přirozeného rozumu, by si pomyslí, že jedna tvá vlastnost spočívá v tom, že se ráčíš ponížiti a své plány uskutečniti utrpením! Od věčnosti jsi živ v nevýslovné blaženosti. Chápu ovšem, že, když jsi začal tvořiti svět a jím se všecek takřka obklopil, že se při tom zjevily některé vlastnosti, které by bez toho patrný nebyly; nemohls zjevití své všemohoucnosti bez předmětu, na kterém bys jí uká-
zal. A tenkrát zjevil jsi i svou podivuhodnou, něžnou prozřetelnost, svou věrnost i laskavou péči o své tvory. Ale — kdož by si pomyslí, že stvoření zavírá v sobě i takové ponížení a činí je nutným!

Velký Bože, jak ses ponížil, vzav na se naše tělo i krev a zvoliv si dřevo kříže za úmrtní lůžko! Chválím a velebím Tě více, žes svou všemohoucnost zjevil v propasti svých muk, než kdyby toho potřebí nebylo; odpovídá to tvé nekonečné velebnosti, abys tak předstihl všechny naše myšlenky!

Pane Ježíši, věřím a s tvou milostí vždy budu věřiti a vyznávatí, že je pravda a pravdou zůstane do konce světa, že na světě nevykoná se nic velkého bez utrpení a pokoření, ale pomocí těchto prostředků že je vše možno. Věřím, Pane Bože, že chudoba je lepší než bohatství, bolest lepší než radovánky, pohrdání lepší nežli čest, postavení nízké a nepatrné lepší nežli lesk a sláva. Neprosím, Pane, abys na mne složil tyto zkoušky, neboť nevím, zda bych v nich obstál; ale chci aspoň věřiti, že je to pravda, ať už je mi souzeno štěstí či neštěstí. Své důvěry nebudu skládati v bohatství, čest, něžnost či moc; nepřilnu srdcem k úspěchům či přednostem tohoto ži-

vota. Ani si nepřejí toho, co lidé nazývají pozemskými statky. S tvou milostí budu si spíše vážit těch, jimiž svět pohrdá, budu mít v úctě chudasy a trpící, budu obdivovati tvé vyznavače a světce, a hledati svůj díl mezi nimi v opovrhování světa.

A mimo to, Pane, ačkoli jsem tak sláb, že si nemohu vyprositi utrpení a že bych neměl síly je snést: přece Tě prosím aspoň o milost, abych utrpení a bolest přijal, jak se Ti líbí, kdybys je ve své moudrosti a lásce na mne seslal. Kéž ponesu bolest, posměch, pohrdání, hanbu, úzkost a nejistotu tak, jak toho ode mne očekáváš Ty, ó Pane Ježíši, a jak jsi mne tomu naučil svým příkladem! S tvou milostí Ti slibuji, že se již nikdy nebudu vypínati, že nebudu hledati zvláštního postavení ani velikostí či slávy před světem, nýbrž že zůstanu vždy za jinými a neznám. Přejí si, abych pokorně snášel bezpráví i urážky a zlé oplácel jen dobrým. Kéž se ve všem pokořím, na zlá slova odpovím mlčením, v soužení zachovám trpělivost; a to vše z lásky k Tobě a tvému kříži a u vědomí, že takto si zasloužím zaslíbeného života věčného.

VI

ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

1. Chrám Ducha svatého.

Klaním se Ti, věčné slovo, milostně přicházející na tento svět, při čemž vzal os na sebe netoliko stvořenou přirozenost, ducha i duši, ale i tělo lidské a při čemž Všemohoucí Bůh ráčil se uzavřítí ve stánku stvořeném. Ten, jenž od věčnosti je čistý, nezbadatelný duch, mající sám v sobě zákon své vlastní vznešené velikosti, ráčil

na věky se spojití co nejúžeji s tím, co podléhá slabostem přirozenosti. Tvá všemohoucnost, Pane, chrání se vždy sama, ale také jen tvá všemohoucnost byla s to, aby sestoupila bez vnitřní ztráty. Tvé tělo mělo menší podíl na tvé moci, než Ty sám na jeho ztrátě. Z toho důvodu musil jsi vstáti z mrtvých, měl-lis umřítí; neboť jakmile jsi přijal lidské tělo, nemohlo se ono odloučiti od tvého Božství — ani v hrobě. I zde bylo to *tvé* tělo, a nemohlo býti vydáno porušení; nesmělo zůstatí v moci smrti, an jsi je učinil tak podivuhodně svým majetkem. Klaním se Ti v tomto svatém těle, prostředku našeho vykoupení.

Rozjímaje, Pane, o Tobě, hledím na tvé svaté proměněné tělo jako na záruku svého vlastního vzkříšení. Není nic jistějšího, jako že zemřítí musím, ale neumru navždy; můj duch bude živ a tělo bude vzkříšeno. Pohané, Tebe neznající, považovali tělo za bídnou nicotu, za sídlo, příčinu, ale i omluvu vši mravní špatnosti; jejich nejvyšším pojmem o životě budoucím a nutnou podmínkou vyšší existence bylo zničení (spálení) těla. Že tělo je skutečně částí jich samých a jeho obnovení po smrti bude nezaslouženou milostí, přesahovalo jejich pojmy. A jistě — který lidský duch bez zvláštního zjevení by se domyslíl toho, že by toto tělo, podle naší zkušeností tak ubohé, nízké, smyslné a hříšné, bratr zvířat, plné zkaženosti, z něhož bude jednou jen hrstka prachu a popele — že by toto tělo samo ze sebe bylo schopno tak vznešeného určení, aby bylo nebeským a nesmrtelným a přece zůstalo tělem! Tos mohl, všemohoucí Pane, dokázati jedině Ty!

Nedívím se, že mudrci tohoto světa, v Tebe nevěřící, smějí se tvému zmrtevýchvstání. Ale já budu s tvou milostí vždy pamětliv tvého učení, tak rozdílného od učení světa. Neboť Ty, jediný, nejlepší a pravdivý Učitelí, jsi pravda sama, a proto věřím, ne, vím, že tělo, ve kterém žijí, zase bude vzkříšeno; vím, že přes svou nízkost a ošklivost

nynější jednou, až toho budu hoden, vstane krásné, nezničitelné a proměněné z mrtvých; vím to a s tvou milostí toho nikdy nezapomenu.

Ale Ty mne nauč žítí tak, jak má býti živ ten, jenž věří ve velkou důstojnost a svatost tělesné schránky, kterou jsi nám dal. A abych měl účast na tvé nevýslovné svatosti, předražený Spasiteli, a abych tak byl stále světější, budu často přicházeti k Tobě, abych se horlivě sytil tvým Tělem a tvou Krví! Víím, že je psáno, že naše těla jsou chrámy Ducha svatého. Neměl bych míti v úctě a vážnosti tělo, které krmíš tak podivuhodně a které si vyvolil Duch Boží za svůj příbytek? Bože můj, který jsi byl povýšen na kříž, „proti tělo mé bázní svou“, křížuj mou duši i mé tělo ve všem, co je na nich hříšného, a učiň je čistými, jako jsi Sám!

2. *Bůh sám jediný.*

Klaním se Ti se svatým Tomášem, „Pane můj a Bože můj“, a jestliže jsem dříve zhřešil nevěrou, klaním se Ti nyní tím vroucněji a pokorněji. Klaním se Ti, protože Ty jediný jsi hoden klanění a nevýslovně slavný, zvláště ve svém pokolení, v pohrdání od lidí a ve svém uctívání skrze anděly. „Můj Bůh, mé všecko.“ Míti Tebe znamená míti vše, co míti možno. Věčný Otče, dej mi sám sebe! Neodvážil bych se k prosbě tak smělé — a byla by také s mé strany opovázlivostí! — kdybys mne k tomu nepobízel sám a to slovo mi do úst nevložil sám. Vždyť ses oděl naší přirozeností, stal se mým bratrem, zemřel smrtí, jakou umírají jiní lidé, až na onen způsob nevýslovně hroznější, abychom nemusili bázně na Tebe hleděti zdáli, nýbrž abychom se mohli k Tobě s důvěrou blížit. Mluvíš se mnou, jako jsi mluvil s Tomášem, vybízíš mne, abych se Tě dotkl, jako on to učinil. Můj Bože a mé všecko — co bych mohl říci více, i kdybych s Tebou roz-

mlouval celou věčnost? Mám-li Tebe, je srdce mé plno a překypuje vším dobrým. Ale bez Tebe nejsem ničím, vadnu, hynu a zacházím. Pane a Bože můj, dej mi sám sebe — a jiného si nezádám.

Přišel Tomáš a dotkl se tvých svatých ran. Ach, kdy vzejde den, kdy i mně bude dopřáno, abych je zlíbal skutečně a pravdivě? Kdy to bude, abych, očištěn jsa od všeliké viny a nečistoty; byl hoden tam nahoře, v domě světla, přiblížit se k Tobě, vtělenému Slovu? Jaké to bude pro mne zářící jitro, až jednou, skončiv pokutu za všecku vinu, budu směti prvně na Tebe oči upjati, tvůj obličej pozorovati, bez třesení pohleděti do tvých očí, až spatřím, jak se rty tvé otvírají se slitováním, až vrhnu se před Tebou, chvěje se rozkoší, na kolena, tvé nohy zlíbám a konečně budu se směti vrhnouti ve tvé náruči! Tobě, jedinému Miláčku své duše, oddám se nyní navždy, abych tam nahoře byl zcela tvůj a Ty zcela můj! Ó, krásná dobo věčnosti, bez hranic a bez konce, od které jsem ještě tak daleko, an chodím v tomto těle smrti, týrán jsa a roztržit tisícerymi myšlenkami, z nichžto každá by byla s to, aby mi nebe navždy zavřela: kdy se mi rozedníš? Až bude přemožena smrt i hřích, až budu hoden objeviti se před tvým soudným stolcem, až budu schopen sněsti tvůj pohled, vydržeti tvou přítomnost, uchýliti se bez třesení na tvé srdce, abych nakonec zaujal místo mezi anděly a archanděly. Nejsem sice toho hoden, aby se mi dostalo popatření na Tebe a Tebe se dotknouti; ale v pokoře chci se k Tobě blížiti vždy více, abych dosáhl toho, co mi zatím jest odepřeno. Ty, můj Spasiteli, jsi i můj Bůh a jediný Pán mé duše. Rozbijí ve svém srdci všecky bůžky. Zvolil jsem si toliko Ježíše, a to ukřižovaného. Můj život bude nyní jen modlitbou k Tobě, obětí pro Tebe, obcováním ve tvé přítomnosti, dokonalým oddáním se Tobě ve svatém obecenství lámání chleba!

3. Ježíšova trpělivost.

„Vizte ruce mé...“

„Máte něco k jídlu?“

Adoruji Tě, Pane, ve tvé podivuhodné trpělivosti a ve tvém něžném, soucitném ponížení: tvoji učedníci přes všechno tvé poučení i tvé divy zakolísali ve víře; když Tě viděli jdoucího na smrt, uprchli a odvahu ztratili, zapomínajíce, že jsi předpověděl své zmrtvýchvstání třetího dne, a neuvěřili ani Magdaleně a ostatním ženám, že Tě spatřily. A přece ses jim potom zjevil, ukázal jsi jim své rány, dal ses od nich dotýkati, pojedl jsi s nimi a slíbil jim svůj pokoj. Zdaž je, Pane Ježíši, protivenství dosti velké pro tvou lásku? Zdaž mohou pády a povstávání bez konce překonati tvou trpělivost a shovívavost tvého utrpení? Odpouštíš netoliko sedmkrát, ale sedmdesát sedmkrát, bez konce! Největší povodeň neuhasí lásky, jako je tvá.

A takový jsi všude na celé zemi a až na konec času: odpouštíš, šetříš, snášíš, čekáš, ať se hříšníci chovají sebe vyzývavěji. Útrpně vymlouváš jejich nevědomost, všem, i svým nepřítelům, daruješ den za dnem, rok za rokem, až do hodiny smrti pomoc své milosti. Znáš zajisté naše nitro, víš, že jsme jen prach. Co vše učinil jsi, Pane, jen pro mne! Lidé zovou tvé soudy přísnými a tvé tresty tvrdými; já toho o sobě říci nemohu. Ostatní však ať si mluví za sebe; v den soudný poučíš je k jejich zahanbení lépe; já však nemám s nimi nic společného. Má zkušenost je jiná a vyznávám zde slavně, žes byl ke mně jen dobrotivý a milosrdný. Kolikrát jsem se pozdvihl proti Tobě a vždy jsi mi odpustil, opět a opět dostalo se mi tvé pomoci. Klesám — a Ty mne vždy zase pozvedáš. Přes mé hříchy miluješ mne stále, těšíš mne, zahrnuješ mne svým dobrodíním, vedeš a chráníš mne na tvrdých stezkách. Zneužívám tvé milosti a Ty mi ji udílíš opět a

opět, a ve zvýšené míře. Urážím a zarmucuji Tě, ale Ty mi prokazuješ jen dobrodiní, jako bych neměl čeho litovati, zač pykati, co napravovati, jako bych byl tvůj nejlepší a nejvěrnější přítel, tvůj upřímný správce. Ano, hřeším i na tvou lásku, jako kdyby byla toliko slaboštvím a povolností, kdežto dle pravdy měla by ve mně buditi jen strach. Vyznávám, Pane, že každý den je toliko novou připomínkou tvé bezmezné, nepřekonatelné lásky.

Ach, strp, snášej mne přes můj nevděk, moji nevěrnost a zkaženost! Pokračuji tak nekonečně zdlouhavě, ale přičiním se, abych aspoň poněkud šel kupředu. Vzdor svým hříchům mám Tě ustavičně před očima a vážně chci duši svou zachrániti. Jen mi dopřej časů, abych sebral myšlenky a učinil dobrý počátek. Chci odložití tuto lenost a vlažnost, tuto váhavost a bázeň, chci bdítí a budu spokojen, že chodím ve světle tvém. Doufám toliko v Tebe a toliko v Tobě budu se veseliti. Jen mi dej svou milost; s její pomocí dokáži vše, seč jsem, ostatní dokonáš Ty. Potom bude můj život veselý a spokojený ve tvé přítomnosti, v uvažování a adoraci tvých svatých pěti ran.

VII

BŮH S NÁMI

1. Důvěrník duše.

Jan Křtitel odloučil se jako Nazirej od světa a povznesl se nad něj, aby s této výše k němu mluvil a povzbuzoval ho ku pokání. Tehdy vycházel celý Jerusalems na poušť, předstupoval před proroka, ale ten hlásal Někoho, jenž má přijíti za ním a bude s nimi mluvit jinak, nebude

se od nich lišiti ani vystupovati jako bytost vyšší, nýbrž přijde jako jejich bratr, jako jejich tělo a jejich krev; přijde mezi zástupy a ukáže se jako jeden z nich. Ano, již jest mezi nimi, ale oni Ho nepoznali. A nazvali Jej „synem člověka“. Ač Syn Boží chtěl býti v každém ohledu považován za člověka obyčejného. Jan Miláček i synoptikové přes všechny různosti vyzdvihují právě tento rys. Křtitel řekl: „Je z vašeho středu, ale neznáte Ho.“ Potom ukazuje na Ježíše zvlášť, nikoli před davem, nýbrž v přítomnosti jen asi dvou učedníků svých — a jakmile Jej spatřili, šli za Ním. Konečně jal se Ježíš sám zjevovati slávu svou divy, a to nejprve na svatbě; jindy se při takové příležitosti dějí výstřednosti, a přece tu opatřil nové víno, právě častou příčinu jich. Této svatby nezúčastnil se ještě jako mistr a učitel, nýbrž jako host v průvodu své Matky, tedy jako člen rodiny. Proto praví svatý Matouš: „Jan přišel, nejedl ani nepil a říkali, že má ďábla; Syn člověka přichází, jí a pije a říkají, že je žráč a opilec.“ Jan byl snad nenáviděn, ale byl ve vážnosti; Ježíš byl v opovržení*. Měl býti zdůrazněn zvlášť nápadný rys povahy Páně i jeho poslání; proto vypravují o tom dva evangelisté, vzájemně na sobě nezávislí. A i prorok Jesajach předpověděl stejně. (Kap. 53.)

Tento způsob zvolil jsi, Pane, z lásky k lidské přirozenosti, kterou jsi sám stvořil. Miloval jsi nás netoliko jako své tvory, jako dílo svých rukou, nýbrž i jako lidi, jichžto bratrem ses stal. Lidi miluješ více nežli všechny tvory ostatní. Proč to? Co je na lidech zvláštního? „Co je člověk, že na něj pamatuješ?“ A přece „anděla jsi nepřijal“. Kdož vnikne v propast tvých úradků? Miloval jsi lidi více než anděly, neboť nevzal jsi na sebe přirozenost andělskou, když jsi chtěl nás spasiti; nepřijals na sebe ani větší moci ani vyššího postavení, než jaké přináší lidský život. Nepřišel jsi ani jako Nazirej, ani jako kněz nebo

levita, ani jako mnich nebo poustevník, nýbrž zcela v lidské přirozenosti, stejné jako je naše, a to jen proto, že právě tu tolik miluješ. Neráčil ses zjevití jako dokonalý, vyspělý muž, nýbrž jako prosté lidské dítě, nikoli znovu stvořený z hlíny nebo s tělem duchovým, jaké máš nyní, nýbrž v tomtéž těle, které v Adamovi kleslo, se všemi našimi slabostmi, pocity a pudry, se vším, co je lidské — vyjímaje toliko hřích.

Slušelo se, jakožto velkému Bohu, abys úkol, jež Ti svěřil Otec, splnil tak bohatě, v míře tak překypující, jako jsi učinil. Neráčil jsi je vykonatí jen napolo, ale právě tato veliká obět tvá jest právě tak tvou slávou jako Boha, jako naši útěchou a naším smířením jako hříšníků. Předrahy Spasiteli, Tys více člověkem nežli Jan Křtitel nebo Jan Evangelista, ano více než tvá drahá, svatá Matka; převyšuješ je všechny vnitřní zkušeností v tom, jak božskou znalostí znáš mne. Jsi mým starším bratrem! Kterak bych se tedy bál svěřiti Tobě celé srdce své, Tobě, jenž jsi tak milý; jemný, útlocitný, vážný a skromný, pokorný a přirozený! I ve své nebeské slávě jsi tentýž, jaký jsi býval na zemi: všemohoucí Bůh a přece slabé dítě, Nejsvětější a přece zcela člověk.

2. Ježíš, Bůh skrytý.

„Nebud' nevěřící, ale věřící!“

Klaním se Ti, Bože můj, který, ač jsa neviditelný a skrytý, téměř vzbuzuješ hrůzu. Klaním se Ti pokorně a zbožně, a tolik rád bych byl živ toliko z víry v Toho, jenž je neviditelný. Rozjímám-li o sobě, jenž jsem vyhnaný a vyděděný syn Evy, cítím jako zvláštní milost, že smím se Ti klaněti, Pánu a Bohu neviditelnému. Víím, že hřích postavil mezi Tebe i mne hradbu, an hříchem propadl jsem trestu nevědomosti. Adam před svým pádem obcoval s anděli; i svatí, žijící ve spojení s Tebou, patří na Tebe tváří v tvář

bezprostředním stykem. Ale co zbývá hříšníkovi, jako jsem já, nežli v Tebe věřiti, Tobě se klaněti, třebaže Tě nevidím. Zdaž se nemám radovati z toho, že mi zbyl poslední důkaz tvé milosti, že totiž mám Tebe neviditelně! Následkem hříchu je život víry to nejvyšší, čeho mi lze dosíci, a musím se považovati za šťastna, že spějí vstříc životu patření a skutečnosti, a že jeho jistotu mohu cítiti. Jedinou cestou, kterou mohu se zde na světě přiblížiti k Tobě, je víra v to, co jsi řekl; půjdu tedy vděčně po cestě, kterou jsi mi označil.

Ty, Pane Bože, oplýváš, přetékáš milosrdenstvím! Býti živ z víry — toť následkem hříchu v nynějším mém stavu nezbytno a Tys takový život blahoslavlil; blahoslavlils ty, kteří neviděli a věří. Propůjč mi toto štěstí, propůjč mi je v hojnosti! Učiň, ať věřím, jako bych Tě viděl; dejž, ať mám Tě ustavičně před očima, jako bys stál přede mnou tělesně a jako kdybych se Tě dotýkal. Dejž, ať jsem v živém obcování s Tebou, skrytým a přece tak živoucím Bohem. Každý dech mých prsou, každá myšlenka mého ducha, všeliké dobré snažení mého srdce pochází z tvé neviditelné přítomnosti ve mně. Tys jádrem mého života, skrytým v hloubi nitra mého srdce; tam přebýváš i přirozeností i milostí. Ve světě viditelném vidím Tě jen temně, ale v hloubi svého svědomí slyším tvůj hlas zřetelně. Budu mu naslouchati a s kajícíností zvolám: Mistře! Takto budiž ustavičně se mnou, a přijde-li pokušení, abych se Tě spustil, pak mne nepouštěj Ty, Pane Bože můj.

Předrahy Spasiteli, tak rád bych Ti zadostučinil za všecku nevěru světa, za všeliké křivdy, kterých se dostává tvému Jménu, tvému slovu, tvé církvi i tvé Svátosti lásky, kdybych neměl také sám vyrovnati tak velký osobní dluh nevěry a nevděku! Ty jsi v oběti mše svaté a ve svato-stánku skutečně a pravdivě přítomen, tělem i du-

ší, ale svět tomu nevěří, ano vysmívá se této milostiplné pravdě. Řekl to sám i skrze svaté apoštolý, že chceš se před světem ukryti. Tato předpověď splňuje se nyní více než kdy jindy. Ale i když nechce svět o tom věděti, přijmi místo holdu jeho klanění mé! Dejž, ať v této povinnosti nikdy neochabnu! Jiným nemohu zabrániti, by nehřešili, ale kéž aspoň já jeden z těch, které jsi vykoupil svou Krví, velebím Tě hlasitě po všechny dni života svého. Čím více lidé Tebou pohrdají, tím pevněji budu já v Tebe věřiti, předobrotivý Ježíši, skrytý Bože mé duše, který jsi od prvního okamžiku prokazoval mi jen dobrodiní!

3. Ježíš — světlo duše.

*„Pane, zůstaň s námi,
neboť se připozdívá.“*

Klaním se Ti, Pane a Bože, jako jedinému a pravému Světlu. Tys od věčnosti, přede vším stvořením, ale nikoli sám, nýbrž v podivuhodném životě trojím. Jsi nekonečné světlo, které si svítí samo. Otec viděl toto světlo v Synu, Syn pak v Otci; v nekonečné plnosti, jediný a sám v sobě jsi živ od věčnosti do věčnosti ve své blaženosti a kráse. Tvé božské vlastnosti jsou toliko paprsky světla, jež vychází z tvé Bytosti, každý svým způsobem dokonalý a tak čistý, jako kdyby tato čistota byla jedinou a nejvyšší dokonalostí. Vše, co jest stvořeno, jest před Tebou temné, a světlo andělů je vedle tvého světla pouhým stínem, bledne a zachází před tvou nevýslovnou velikostí. Andělé sami ze sebe nemohou na Tebe ani popatřiti. Vznešení Serafové zakrývají svou tvář křídly, hlásajíce slovem i skutkem tvou nevystižitelnou slávu. Mně nelze pohlédnouti ani do stvořeného slunce, jinak bych byl oslepen a přece jest ubohým, tělesným symbolem tvého praslunce. Já pak ani pohledu na anděla bych nenesl; kterak tedy bych mohl popatřiti na Tebe

a zůstal živ! Jako tráva bych uschl, kdybych byl jen na okamžik vysazen bezprostředně žáru tvého obličej. Kterak se Ti tedy, věčný Bože, přiblížím? A přece bez Tebe nemohu žítí . . . !

Kterak však obstojím, jsa vzdálen od Tebe, jediného světla mé duše, prazdroje světla všehomíra? Ty osvěcuješ každého člověka, přicházejícího na tento svět. Bez Tebe jsem v úplných temnotách, ve stínu pekla. Nesvítí-li mi světlo tvé, vadnu a schnu; jakmile však mi zasvitneš svým světlem, ožijí opět. Ty přicházíš i odcházíš, jak se Ti líbí! Ó Bože, nemohu Tě zadržeti, mohu toliko prositi, abys zůstal. „Zůstaň, Pane, neb se připozdívá!“ Zůstaň až do rána a neodcházej, nepožehnav mi! Zůstaň u mne v tomto údolí stínu až do smrti, až do té chvíle, kdy se mlhy rozdělí a pronikne slunce věčného jitra. Zůstaň, sladké světlo mé duše, neboť se připozdívá! Na mou duši přichází úzkostiplná temnota. Nejsem nic a mám tak málo vlády nad sebou. Nemohu konati, co bych rád, a jsem proto tak smuten a zarmoucen; cosí mi chybí, ale nevím, co to je. Má duše volá po Tobě, neboť Tě potřebuje, i když toho nechápe. Věřím to a chci to chápati stále více. Zasvitni ve mně, „zářící Světlo, jež nikdy nehasne“! Pak začne doba, kdy spatřím svým světlem a v něm Světlo pravé a poznám v Tobě pramen všeho světla. Zůstaň u nás, milý Ježíši, a neodcházej od nás ve chvíli soužení! Právě tehdy, kdy stárnu a zkomírám, uděl mi více milostí!

Zůstaň u mne a ze mne sama bude světlo, jež osvítí jiné. Všecko světlo přichází od Tebe, ze mne jen temnosti. Ve mně chceš osvécovati jiné. Ó, kéž bych Tě oslavil tak, jak Ti je nejmilejší, an osvěcuješ všecky, kdožkoli jsou kolem mne. Uděl i jim světla jako mně! Osvět je ve mně a skrze mne! Nauč mne, abych šířil tvou chválu, tvou pravdu a tvou vůli! Dej, abych nikoli slovy, nýbrž svým příkladem a strhující silou skutků, viditelnou podobností ke tvým svatým naučil

všechny oblažující plnosti tvé lásky, jež plní mé srdce!

VIII

JEDINÝ BŮH STAČÍ

*„Ukaž nám Otce a dosti nám bude.“
„Filipe, kdo vidí Mne, vidí i Otce.“*

Syn jest v Otci a Otec v Synu. Klaním se v nejhlubší pokoře tomuto tajemství věčnosti, nevystižitelnému Tvůrci, před nímžto jsem pouhý atom a nicotná jepice. Ohlédnou-li se o několik let zpět, vidím, že jsem tehdy nebyl a vše šlo svou cestou beze mne. Tys však od věčnosti a bez Tebe nic nestojí ani na okamžik. Od věčnosti měl jsi svou božskou přirozenost, od věčnosti žil Syn v Otci a Otec v Synu. Ať jsme živi nebo nejsme, ať celý svět existuje nebo ne, Ty vždy jsi, stačíš sám sobě: Syn Otci a Otec Synu, vše ostatní jest jen marnost a nicota. Byla doba, kdy nebylo ničeho a vše, co je, mohlo by i nyní nebýti. Tobě by bylo dosti, objímá-li Otec Syna, podstatou sobě rovného, a je-li Syn živ v lůně Otcově a je-li tato vzájemná láska v Duchu svatém živa. Jaké to klaněníhodné tajemství! Nedovedl mne k němu rozum lidský — ale věřím v to, věřím proto, žeš Ty to řekl. S radostí přijímám tvé slovo, neboť Ty musíš vědět, co jsi, já však nikterak. Kterak by poznal prach a popel věčnou pravdu a lásku v jejím vnitřním božském životě, kdybys Ty toho nezjevil! Přijímám tedy svědectví tvé a věřím pevně, i když toho nechápu, neboť chci žít životem víry a dávám přednost víře v Tebe před důvěrou v sebe sama.

Velký Bože, od věčnosti stačíš si sám, Otec Synu a Syn Otci. Kterak tedy bys nepostačil

mně, bídnému tvoru, Ty tak vznešený mně nepatrnému! Stačíš mi v dvojím směru, v Otci a v Synu i opakuji po svatém Filipovi: Ukaž nám Otce, a dosti bude. Stačí měrou svrchovanou, jestliže máme Tebe. Posiluj mne, silný Bože, silou svou, těš mne svým sladkým pokojem, pozdvihni mne krásou své tváře, osvěćuj mou duši světlem své věčné podstaty, očisti mé srdce vůní své nevýslovné svatosti! Okoupej mne v sobě, dej, ať nikdy nezapomenu na velkou pravdu, že jsi mým životem, mým jediným životem. Tys cesta, pravda a život. Tys život můj i život všech lidí, všech těch, jež potkávám, jež znám, jež vídám a o nichž slyším: všichni jsou živi toliko v Tobě a skrze Tebe. Bez těla by nebyli nic; nikdo nenalezne spasení bez Tebe. Kéž na to nikdy nezapomínám v příhodách tohoto života!

Dej mi pravou lásku k duším, za něž jsi podstoupil smrt. Pomoz mi, abych se modlil za jejich obrácení a činil vše, abych jim ujasnil pravdu i lásku věčného Boha. Třeba že jsou lidé ostrovtipní a roztomilí, třeba že jejich duch je veliký a vzdělaný, spasení býti mohou, blažení býti mohou jen, budou-li mítí Tebe. Ty, Pane, dostačíš všem sám a zcela. Proto je v člověku neukojitelná touha, proto nemůže jich trvale upokojiti nic pozemského, ani jmění ani čest ani láska, opět a opět touží po něčem novém, vyšším, mocnějším — a upokojením této touhy jsi toliko Ty! „Stvořils nás pro sebe a naše srdce nemá pokoje, dokud nespočine v Tobě.“ Tvá Krev stačí, aby vykoupila od hříchu všechn svět. Jako stačíš mně, tak postačíš celému lidskému pokolení.

Kéž tedy, Bože, všem více než stačí tvůj kříž, kéž se zjeví jeho účinky, neboť přes své přebohaté milosti mohl by ve mně býti bez účinků, nepůsobíš-li jich Ty sám!

JEDINÝ BŮH SE NEMĚNÍ

*„Kam já jdu, tam za mnou nyní nemůžeš;
ale budeš za mnou moci jindy.“*

Ty sám jediný, Bože, jsi věčně tentýž; člověk se mění, Ty však jsi beze změny. I jako člověk byls ustavičně nezměnitelný, neboť Ježíš Kristus je dnes jako včera a na věky tentýž. Tvé slovo trvá na nebi i na zemi; tvé úradky jsou neproměnlivé a tvých darů není Ti líto. Tvá přirozenost i tvé vlastnosti zůstávají vždy tytéž. Otec, Syn i Duch svatý zůstávají v sobě a navzájem vždycky titíž.

Klaním se Ti v radostném klidu tvé nezměnitelnosti, ve tvém neproměnlivém nebi, které jsi Ty sám. Tys dokonalý od počátku, nemůžeš ničeho nově nabýti ani ztratiti, nic Ti nemůže uškoditi, nic k Tobě nedosáhne, neboť neexistuje nic, čeho bys nestvořil a kdykoli nemohl zničiti. Klaním se Ti v této tvé nekonečné pevnosti a stálosti, ve které má vše, co je stvořeno, svůj střed a svou oporu.

Naproti tomu člověk mění se neustále. Každým dnem blíží se hrobu. Ať je mé stáří, počet mých let jakkoli vysoký, stále zkracuji dobu mezi časem a věčností.

Mládí není rovno stáří, a i od mládí vzdalují se stále, chýle se ke konci. Čím dále postupují, Bože, tím více rozpadám se v trosky; rozplývám se ve své součástky. Duše sice nemůže umřítí, protože jsi ji stvořil nesmrtelnou; ale schrána tělesná rozpadá se neustále v prach a hlínu, ze které jsi ji vzal. Všecko pod nebem se mění, jaro, léto, podzim, zima mají svůj průběh; statky pozemské se střídají, co bylo vznešené, upadá, a co nízké, pozvedá se. Bohatství jako když vezme na

sebe křídla, odlétá, ztráty ničí existenci, z přátel stávají se nepřátelé a naopak, naše cíle, naše plány, naše přání — vše se mění. Není nic trvalého mimo Tebe, Bože. Ty jsi střed a život všech bytostí měnlivých, vše se o Tebe opírá jako o Otce, vše obrací zraky k Tobě, vše cítí se skryto ve tvé ruce.

Pane, vím, že, mám-li dojítí patření na tvou svatou tvář, musím se změnit: musím projítí změnou smrti; tělo i duše musí tomuto světu odumřítí. Moje pravá bytost, totiž duše, musí prodělati úplné znovuzrození, neboť toliko svatí mohou na Tebe patřítí. Tak jako Petr nyní toho štěstí nedojdu. „Kam Já jdu, ty za mnou jítí nemůžeš; ale potom za Mnou přijdeš.“ Pomoz mi svou neproměnlivou milostí, až budu musítí prožítí tuto velkou, hroznou a přece tak šťastnou změnu! Dejž, abych den po dni se přetvořoval podle obrazu tvého, abych kráčel od slávy ke slávě, stále vzhlížeje k Tobě a o tvé rámě se opíraje. Víam, Pane, že musím zakusítí mnoho zkoušek, pokušení i bojů, chci-li dojítí k Tobě. Nevím, co na mne čeká, víam však, že se musím zcela změnití, víam, že tato změna neobráttí se k dobrému, nýbrž ke zlému, nebudeš-li se mnou Ty. Ať jsem šťasten čí nešťasten, chud nebo bohat, zdrav čí nemocen, od přátel milován nebo opuštěn: vše se mí obrátí ke zlému, nebude-li mne držettí Nezměnitelný. Ale vše se mí obrátí k dobrému, pakliže bude u mne Ježíš, který zůstává stejný včera i dnes i na věky.

X

BŮH — NEJVYŠŠÍ LÁSKA

„Miluješ Mne více než tito?“

Pane Bože, Ty žádáš, bychom Tebe milovali, ač jsi láska sama; jestiž z tvých vlastností, jež projevuješ od věčnosti. Před stvořením neměla předmětu ani tvá všemohoucnost ani spravedlivost, tvá moudrost ani prozřetelnost; ale lásku jsi projevoval po celou věčnost, od věčnosti jsi miloval, protože nejsi jen jednoduchý, nýbrž i trojí. Otec miloval od věčnosti svého jediného Syna, Syn rovněž tak věčného Otce, a touto vzájemnou podstatnou láskou mezi Otcem a Synem jest Duch svatý. V tom právě spočívá tvá nevýslovná, věčná rozkoš a blaženost, že miluješ! Klaním se Ti, nekonečná, věčná Lásko!

Stvořiv svět, rozmnožil jsi v jistém smyslu svou lásku, an nemiluješ toliko osoby stejné podstaty, nýbrž i své tvory. I pro nás jsi Láska sama, an miluješ člověka více než všechny tvory ostatní. Neboť jen láska pohnula Tě, abys sestoupil s nebe a podrobil se zákonům naší ubohé přirozenosti; toliko láska mohla Tě překonati a přivésti v toto temné slzavé údolí. Pro svou nekonečnou lásku k hříšníkům jsi zemřel a táže láska drží Tě i po tvém zmrtvýchvstání v těsném svatostánku, v podobě navenek tak ubohé. Má Lásko, kdybys nebyla nekonečná, byla bys ráčila se vydati i jen na okamžik v poutech tohoto Těla urážkám a zanedbávání od lidí? Nevím, co znamená nekonečnost, ale vím, že nás miluješ tak hluboce a mocně, že to přesahuje všechnu míru a všeliký pojem.

A nyní dokonce mi přikazuješ, abych Tě také miloval, protože jsi mne miloval dříve, abych miloval Tebe zvlášť a miloval nade všechno! Tážeš

se: Miluješ mne více než tito? Pane a Bože můj, jak mne zahanbuje tato otázka! A přece — miloval jsem Tě více než ostatní lidé? Velká většína jich Tě nemiluje vůbec, nýbrž vylučuje Tě ze svých myšlenek. Zdá se jim nepříhodno myslití na Tebe, nemají pro Tebe srdce. Ale proč já Tebe nemiluji nadmíru, proč Ti neletím v ústrety horoucí láskou — já, kterého jsi přitáhl tak blízko k sobě, kterého jsi tak podivně vyvolil, ze světa jej odděliv, aby byl tvým služebníkem a tvým synem? Nemám všecku příčinu, abych Tě miloval více než ostatní, ač by Tě měli milovati všichni? Nevím, co jsi pro jiné lidi osobně učinil, neboť jsi zemřel za všechny — ale vím, cos učinil pro mne zvlášt! Učinil jsi tolik, drahý Spasiteli, že bych Ti měl opláceti lásku ze všech sil své duše!

XI

BŮH NEJSVĚTĚJŠÍ

Pane, Ty jsi svatý a svatost sama, protože jsi povznesen nad stvořený svět; svatost je tvou podstatou, v ní spočívá tvá bezmezná blaženost, mající pramen sama v sobě. Klaním se Tobě, jenž dokonale poznáváš svou svatost, skrze kteréžto poznání dostalo se nám idey o původu věčného Slova. Klaním se tvé nekonečné, čisté sebe-lásce, lásce Otce k Synu a Syna k Otcí, ve které vidíme vycházení Ducha svatého. Klaním se tvé nevystižitelné blaženosti, kterou máš sám v sobě skrze tuto podstatnou lásku od věčnosti. Z nebeských věcí nechápu ovšem ničeho, užívaje výrazů a slov, jichžto nechápu. Ale věřím, Bože, v pravdivost toho, i když to vyslovují chudou a nedostatečnou mluvou lidskou.

Klaním se tvé vnitřní i vnější svatosti, ve sva-

ností tvých děl i ve svatosti tvé božské přirozenosti. Žádný tvor nemůže se přiblížit tvé vznešené svatosti, ale Ty se blížíš, zaujímaš a pronikáš všechno tvorstvo. Nic není živo bez Tebe a Tys učinil vše jen dobré; všechny věci v jejich druhu učinil jsi dobře. Klaním se Ti, protože jsi při stvoření vlil do všech věcí svou moc, jež je udržuje a řídí, chráníc je i bez tvého zvláštního přispění před propastí nicoty. Do všech jsi vložil účinnou sílu, takže mohou jednat v Tobě a skrze Tebe, ale také samy ze sebe. Rozumným tvorům dal jsi schopnost, aby chtěli, co je dobré; lidi stvořil jsi přímé, v přirozenosti čisté a s tvou svobodnou milostí, aby mohli býti na zemi živi jako andělé. Zvláště však se Ti klaním proto, žeš lidem sstoupením věčného Slova udělil hojně milostí a tím jim dal statky věčné. Tys ve všech svých dílech svatý — a já nemohu, než před touto nepřístupnou svatostí zahaliti svou tvář.

Hřích sice existuje na světě, ale z Tebe není, nýbrž pochází od tvého nepřítele, ze mne a tvorů mně rovných. Musím k zahánbení svému i všech lidí vyznati, že jsme měli chtít dobro, ale že skutečně chceme jen zlo. Jaká propast zeje mezi Tebou a mnou, netoliko v přirozenosti, ale ve chtění! Tvá vůle vezdy je svatá; kterak se přiblížím k Tobě se svou vůlí zlou? Co Tobě a mně? A přece k Tobě musím přijít! Ty mne zavoláš, až udeří má hodina a já musím předstoupiti před tvůj soud. Běda mně, neboť jsem člověk nečistých rtů a přebývám mezi lidem nečistým! Tvůj kříž, Pane, ukazuje nesmírnou vzdálenost mezi Tebou a mnou — ale spolu ji překlenuje. Ukazuje mi mou velkou nehodnost a tvou dokonalou ošklivost nad hříchem. Nauč mne, abych chápal hluboký význam tvého kříže, abych pochopil, jak jsem se Ti odcizil — spolu pak aby mi vymohl sílu, abych se s Tebou opět spojil!

POUČENÍ DOBY VELKONOČNÍ*

1. *Království Boží.*

Jak podivuhodné byly, Pane, tvé rozmluvy s učedníky v době po zmrtvýchvstání!

Když jsi krácel se dvěma učedníky k Emauzům, vykládal jsi jim proroctví na Tebe se vztahující. Potom jsi odevzdal svým apoštolům všechny svátosti a sdělil zásady a poučení nutné k udržení a řízení své církve. Tím jsi je připravil na chvíli, až sestoupí na ně Duch svatý, až podle vidění prorokova** povstanou pod dechem Ducha Božího suché kosti a budou z nich živá těla; připravil jsi je na den, kde jim s výsosti pošleš světlo i sílu a pomážeš je svým Duchem.

Vše, cos jim tenkrát řekl, budu uvažovati prostou a vážnou věrou. „Království“ bylo předmětem tvého poučování. Dej, abych nikdy nezapomínal, že jsi zde na zemi zřídil své království, že církev je tímto tvým dílem, že jsme živi pod tvou vládou, pod tvými zákony a před tvýma bdělýma očima, a mluvili k nám církev, že to k nám mluvíš Ty sám! Nedopouštěj, abychom byli tupými a tvrdými, přisvojující si tuto podivuhodnou pravdu, nedej, abych při slabosti tvých pozemských zástupců zapomínal, že skrze ně mluvíš a jednáš toliko Ty!

V oné chvíli, kdy opouštěls tuto zemi, založil jsi království Boží, aby sis udržel zde na zemi své místo až do konce času a své slovo uskutečnil viditelně i pak, když tvá osobní přítomnost přestala a Ty jsi zaujal své místo v nebi. V pravé a věrné víře budu mítí stále před očima obraz, jak učíš apoštolý všem pravdám i zákonům krá-

* Autor má na mysli 40 dní po zmrtvýchvstání, P. př.

** Ezechiele.

lovství Božího, a budu se Ti klaněti, v duchu o Tobě uvažuje a tvým slovům naslouchaje.

Přijď tedy, drahý Spasiteli, a popřej mi svého sladkého poučování! Není ovšem toho třeba samo o sobě, ani si toho nežádáš, protože mluvíš k nám skrze svou církev, a nám platí slovo věčné pravdy, že ve své neomylné církvi učíš lidi tak, jako kdysi apoštoly, i nadále; ale toho asi budu potřebovatí, abys den po dni podával mi své učení podle nových okolností a potřeb života. Budeš asi nucen dáti mi pravý božský pud pro zjevené pravdy, abych, poznaje pravdy jasně definované, mohl vytušiti i pravdy jiné a přisvojiti si je. Takového pochopení tvých pravd budu asi potřebovatí zvláště proto, aby můj duch byl přístupný i pravdám jiným anebo aspoň proto, abych byl uchráněn názorů nesprávných a bludných domněnek časových. Potřebuji Ducha Letnic, Utěšitele, který oživoval svaté Otce a církev, s jehož pomocí bych netoliko, pokud se týče vyslovených pravd, mluvil, jak mluvili oni, ale také smýšlel jako oni. Při všem musím se chrániti jakési původnosti ducha, jež pravdy se vzdaluje, pakliže tato odvádí od Tebe! Uděl mi milost, abych ve všech skutcích ducha rozeznal vždy pravdu od bludu.

A k tomu mi, Pane, uděl čisté svědomí, neboť jen takové je s to přijímati tvá vnuknutí a že učiniti plodnými. Mé ucho jest těžko chápavé, takže neslyším hlasu tvého — můj zrak je zakalen, takže nedovede rozeznávatí jasně tvých svědectví. Toliko Ty můžeš sluch můj zbystřiti, mým očím dáti pravé světlo, mé srdce očistiti a přetvořiti.

Dovol, abych usedl u tvých nohou jako Magdalena a poslouchal tvých slov. Dej mi onu pravou moudrost, jež v modlitbě, rozjímání a osobní rozmluvě s Tebou hledá, co je tvá vůle, spíše než v knihách a vědě lidské. Pomoz, abych vždy rozeznal hlas tvůj od hlasů cizích, abych ve všech otázkách a pochybnostech našel bezpečnou ces-

tu v Tobě! Pomoz, abych odpovídal podle zvláštností svého ducha vždy, kdykoli Ti projevují úctu, abych spoléhal na Tebe jakožto na velkého Ducha, který nekonečně převyšuje ubohý rozum lidský!

2. Odevzdanost ve svatou vůli Boží.

„Co se staráš? Ty pojď za mnou!“

Ty, Pane, sám jediný vládneš všelikou moudrostí a vědou; Ty víš vše, co se s námi stane, od počátku světa, a sám jsi to stanovil; vše jsi nejmoudřeji zařídil a víš, jaké budou mé osudy po celý život až do smrti. Víš, kolik času mi bude ještě dopřáno, víš, kdy zemru. Vše do nejmenší podrobnosti jsi zařídil, vyjímaje hřích. Každá příhoda mého života je jistě k mému dobru, neboť pochází od Tebe. Svou podivuhodnou prozřetelností vedeš mne rok za rokem, od mladosti až do stáří, s dokonalou moudrostí a nevýslovnou láskou.

Pane, Tys přišel na tento svět, aby jsi splnil nikolí vůli svou, nýbrž vůli svého Otce. Dej i mně prostou a dokonalou odevzdanost ve vůli Otce i Syna. Víš nejlépe, co je k mému dobrému, a mne miluješ více než já sám sebe — jsi ve své prozřetelnosti svrchovaně moudrý a ve své ochranně všemohoucí. Nevím, co mi přinese budoucnost, ale odevzdávám se zcela v tuto nevědomost a děkuji Ti, žeš mne neponechal péči mé vlastní, žeš nesložil na má bedra těžkou odpovědnost, nýbrž jsi mne zcela ujal v ruce své. Nemohu si přát více nežli tvé péče, a že nejsem ponechán péči své. S tvou milostí budu za Tebou následovati všude, kamkoli půjdeš Ty, nebudu kráčetí cestami vlastními. Vyčkám vždy tvého pokynu a podle něho budu jednatí různě a neohroženě. I ne-trpělivosti budu se chrániti, pakliže mne na okamžik zůstavíš v temnu a pochybnosti; nebudu hněvivý ani si stěžovati, stihne-li mne neštěstí, napadne-li mne úzkost.

Vím, Pane, že splníš na mně úkol svůj, splním-li s tvou milostí já svůj. Ty neopouštíš nikoho, kdo Tě hledá; nezklameš toho, kdo v Tebe důvěřuje; čím více budu prositi o tvou ochranu, tím jistěji a úplněji se mi jí dostane.

Proto volám nyní k Tobě celou duší, prose pokorně, chraň mne přede mnou samým i jakoukolí vůlí cizí, jež se neshoduje s vůlí tvou. Ale pak, pro tvé milosrdenství Tě prosím, nebuď přísný, nýbrž laskavý ve svých úradcích; nenavštěvuj mne těžkými zkouškami, které snesou toliko svatí, nýbrž měj strpení s mou slabostí a veď mne, smím-li za to prositi, po cestě klidné a bezpečné do nebe! Ale i tak odevzdávám vše ve tvé ruce, dobrotivý Spasiteli, nesmlouvám: jen na mne neskládej zkoušek příliš těžkých — a učiníš-li to přece, propůjč mi i milosti podle toho velké. Naplň mne svou silou a svou útěchou, aby tvá navštívení nebyla mi k smrti věčné, ale ke spáse a životní.

3. Pán se loučí s apoštoly.

Klaním se Tobě, Pane a Bože, ve spojení s tvými apoštoly, se kterými jsi po čtyřicet dní po svém zmrtvýchvstání obcoval. Byly to dni tak šťastné, tak klidné a shonem světa nerušené, že, když uplynuly, apoštolé měli za to, že teprve počínají. Jak jim asi rychle uběhla tato první doba velkonoční! Snad ani sami nevěděli, kdy skončí. Ale jistě bylo pro ně bolestno, mysliti na konec; tak byli plni radosti z okamžiku přítomného. Jaká to doba útěchy! Jaká protiva toho, co právě se událo! Bylo to pro ně nejblaženější období, předchuf nebe, kdy byli chráněni před zvědavými zraky a hovory lidí; byly to dni radostného údivu, rozjímání, klanění, plesu ve tvém světle.

Ty však, Pane, věděl jsi to lépe. Oni si přáli a toužili, aby tato pokojná doba nikdy neskončila, nebo aby ustoupila ještě šťastnější; ale Ty ve

své věčné moudrosti jsi věděl, že je dobré a nutné, aby vzali na sebe útrapy a smrt, aby došli blažeností vyšší; kdybys neodešel, nepříjde k nim Utěšitel. Nechtěl ses od nich odloučiti, aby v soužení a opuštěnosti získali více než citelné radosti z tvé oblažující přítomnosti. — Klaním se Ti, Otče, že jsi seslal Syna i Ducha svatého, i vám se klaním, Synu a Duchu svatý, že jste tak chtěli.

Bože můj, dej abych nikdy nezapomínal, že okamžiky útěchy zde na zemi jsou toliko k občerstvení, nikoli však stav trvalý, že na zemi trvání nemají, nýbrž toliko v nebi! Zdá se, že nám jsou zde dopřány toliko proto, abys nás připravily na nové činy a nové útrapy. Propůjč mi, Pane, těchto útěch aspoň občas! Vylij na mne sladkost své přítomnosti, abych na své cestě neumdlával; jinak by mi při mé velké slabosti připadala tvá služba příliš jednotvárná a nudná — upustil bych od modlitby a rozjímání, ve vyprahlosti duševní bych zanedbával denní povinnosti nebo bych je konal toliko proto, aby mi působily radost, ne však pro Tebe! Uděl mi občas pomoc svých božských útěch, ale nedej, abych v nich ochabl. Kéž jich užiji toliko k tomu účelu, který máš na mysli Ty! A odejmeš-li mi je, kéž toho necítím tolik, abych ztrácel odvahu, nýbrž dej, abych byl tím povznesen, tak aby se mé myšlenky i touhy obrátily toliko k nebi!

4. Cesty Boží nejsou jako cesty naše.

Božský Spasitel, klaním se tvé nekonečné moudrosti, jež vidí to, čeho nevidíme my a jež všechno nejlépe srovnává. Když jsi řekl apoštolům, že od nich odejdeš, zděsili se, jako bys byl jejich víru i důvěru nepěkně zklamal. Zdálo se, jako by Ti chtěli činiti výčitky: Zdaž jsme pro Tebe neopustili všechno, zda se nezřekli krbu i domova, rodiny i příbuzenstva, otce i matky, ženy i dětí, přátel i sousedů, všeho pohodlí a životních zvyků

a nešli jsme za Tebou? Neodřekli jsme se světa a neodumřeli mu, jen abychom byli s Tebou na věky? A nyní pravíš, že nás opustíš? Je to rozumné, spravedlivé? Je to věrnost k tvým zaslíbením? Což jsme se o tom nedohodli? Pane, kláníme se Tobě, ale jsme zcela zaražení, nevědouce, co na to říci.

A přece Bůh je pravdivý, ale všeliký člověk lhář. Nechať jen tvé božské slovo překoná v našem duchu všeliké důvody a umělé výmluvy zevního zdání! Nechať nás vede víra, nikoliv tělesné zření! Tys ospravedlněn, i když Tě lidé obviňují, tvá věc vítězí, třeba že hrozí podlehnouti. *Miti Tě opravdu — toť znamená dříve Tě ztratiti!* Není člověku nejprve a nejvíce potřebí zevnějšího vůdce, třeba že by byl sebe prospěšnější, nýbrž pomoci vnitřní, neviditelné, osobní! Tys jej chtěl zhojiti netoliko na povrch, ale až do kořen; netoliko změnití zevní tvářnost, nýbrž vyrvatí a zničití jádro a kořen všelikého zla. Chtěl jsi navštívití jeho duši a proto jsi jej opustil podle těla, abys k němu mohl zase přijítí v duchu. Proto jsi nezůstal u svých apoštolů, jako bývalo ve dnech tvé pozemské poutí, ale zato jsi přišel k nim duchovně, aby jsi s nimi byl mocí Parakleta v obecenství mnohem užším navždy.

Můj Bože, vyznávám svou velikou slabost a lituji jí, protože mne tak snadno strhuje k pochybností — ne-li o Tobě, tedy aspoň o tvých služebnících a zástupcích, neděje-li se vše podle mé vůle a mého očekávání. Bývám netrpělivý, chladný, vzpurný a reptám. Pane, uděl mi velkomyslnou a pevnou víru v Tebe i tvé zástupce a sluhy!

NANEBEVSTOUPENÍ

1. „*Stoupil na nebesa.*“

Spěji, Pane, za Tebou, an vystupuješ na nebe: srdce i mysl zvedají se s Tebou. Nebylo nikdy triumfu většího. Zjevil ses jako malé Dítě v Betlemě v našem těle; dokud jsi ho jako díla svých rukou neutvořil v lůně Panny, neexistovalo. I tvá duše byla novým výtvozem tvé všemocnosti, když jsi vešel do svatého lůna. Tělo i duše, schránka tvé božské podstaty, teprve tehdy začala existovat na zemi. A onen triumf spočívá právě v tom, že nyní země vystupuje k nebi. Vidím Tě, jak se vznášíš vzhůru, vidím tělo, které viselo na kříži, i ruce a nohy, které byly proraženy hřeby, i tvůj bok, probodnutý kopím. Tvé celé zmučené tělo vstupuje na nebe — a andělé jásají Ti vstříc, tisíce svatých duší, plnicích nebeské prostory, rozdělují se jako příboj mořský, aby Ti připravily „vítěznou cestu“*, nebeské paláce se otvírají a cherubové s plamennými meči, jež bránily padlým lidem přístup do nebe, sklánějí se uctivě při tvém a tvých svatých skvělém vjezdu do nebel! Jak nádherný to den! . . .

Nyní arci pochopili apoštolové, že nastalo to, čeho jejich myšlenky dříve nechápaly. Obávali se tohoto dne, jsouce plni zármutku z velkého rozloučení. Ale když nadešel, vrátili se, jak praví evangelium, plni radosti do Jerusalema. Nyní teprve chápali smysl tohoto triumfu, ale i svou vlastní slabost, když viděli, kterak jejich Pán a Mistr, jejich slavná hlava a dárce spásy, jejich vůdce, ale i prvotiny lidského pokolení slavně vstupuje do svého království. To byl triumf vykoupeného člověka, dokonání díla vykupitelské-

* *Via triumphalis.*

ho, závěrečný akt celé dílo korunující, neboť člověk* jest nyní skutečně v nebi, kdež ujal se svého dědictví. Hříšné pokolení má nyní na nebi v osobě věčného Slova jedno ze svých dětí, své vlastní tělo a svou krev. Jak podivuhodné to manželství mezi nebem a zemí! Začalo v bolestech a připravovalo se dlouho, tajemnou prací — a nyní začala věčná svatba. Manželství a narození patří k sobě; proto vstupem Syna člověka na nebesa jest člověk znovuzrozen.

Ó Emanueli, Bože v našem těle, doufáme, že s tvou milostí budeme moci přijíti za Tebou; chytne se lemu tvého roucha, an vystupuješ do výše, neboť sami ze sebe nedovedeme se pozvednouti nad tuto zemi. Jaká to bude radost, až jednou vejdemo s Tebou do nebe, jaká nevy-slovná extase po tolika bolestných letech! Ty sám jediný jsi silný! Ujal jsi mne za ruku, vedl podle své vůle a přijal mne do slávy své. Co mám na nebi a co na zemi mimo Tebe? Mé tělo i mé srdce zhynou, ale Ty jsi Bůh mého srdce a můj podíl na věky!

Vstoupití na nebesa znamená přijít k Bohu jedinému, který toliko sám člověka oblažuje. Tam jest dokonalá radost a nikdo nemůže býti blažen, kdo se nepohříží, neskryje a zcela nevnoří v patření tvé božské podstaty. Všeliký svatý tvor je toliko oblekem Svrchovaného, je to šat lámající paprsky Jeho nestvořeného Slunce všemi barvami, kterými se přioděl pro duchy stvořené. Jest nekonečně mnoho věcí na zemi a každá je svým vlastním středem; ale tam nahoře je toliko jediné jméno: Bůh — a ten jest pravým nadpřirozeným životem. Chci-li vésti na zemi život pravý a dosíci na nebi života věčného, nadpřirozeného, musím činiti toliko jedno: mysliti na Boha. — Pane, nauč mne, dej mi milost, abych tak činil, aby můj rozum, mé pocity, mé touhy, naděje i cíle nesla a pronikala toliko tvá láska, aby smě-

* První člověk, Bohočlověk, Kristus.

řovaly jedině k patření na Tebe, tak abych ovládl tvou božskou podstatu.

Tam na nebi je toliko jedno jméno a jediná myšlenka, zde na zemi je jich mnoho; život pozemský není než honba za nesčetnými věcmi, pracemi, cíli, radovánkami a konečně konec ve smrti. Pozemské blaho nevede do nebe, protože je zkaženo v kořeni a zachází, jakmile jsme ho užili, anoť nemá samo v sobě ani trvání ani opory; propadá nezvratně zlému, dříve než je vyčerpáno, ano dříve, než opravdu začalo jako blaho. V nejlepším případě je to marnost nad marnost, nazvíce však ještě cosi horšího, neboť chová pravidelně v sobě zárodek hříchu a tedy i utrpení. To vše vím dobře, Bože můj, vím, že toliko jsi pravda, dobro a krása, že jedině Ty mne můžeš zde na zemi upokojit, tam nahoře pak uvést do slávy. Ty, jedině Ty jsi cesta, pravda a život — země nikdy nevede do nebe.

Lze pochybovat o této cestě? Ke komu půjdu? „Ty máš slova života věčného!“ Zdaž není nutno, abych hned a zcela schvátil Tebe jako svůj jediný podíl? Ty jsi sestoupil na tuto zemi, abys pro mne učinil to, co nikdo nedovedl. Jen ten, jenž je na nebesích, může mne vést k nebi. Kde tedy naleznu jinde sílu, abych zlezl tento vysoký horský hřeben? Kdybych Ti tedy zde na zemi sloužil co nejlépe a svou povinnost, jak říkají lidé, splnil sebelépe, co by mi to prospělo pro věčnou spásu? A kdybych ztrávil svůj život sebe užitečněji, kdybych svým bližním prokazoval toliko dobrodiní, kdybych si získal velkých zásluh a všeobecné slávy, vykonal velké věci a zapsal své jméno nevyhladitelně v dějiny: přivedlo by mne to všecko do nebe? Volím si tedy Tebe jako své jediné dědictví, protože jsi věčně živ a nikdy neumíráš! Všecky idoly odvrhnu a oddám se Tobě jedinému! A Tebe, Pane, prosím: popřej mi za to svého návodu a svého vedení, posiluj mne a vezmi mne na své lokty!

3. *Náš Prostředník u Otce.*

Klaním se Ti, Spasiteli, že jsi vstoupil na nebesa, abys tam byl naším prostředníkem a přímlovčím a zastával naši věc u Pána života a smrti. Kdykoli nám zde na zemi nastane úkol hájiti cosi důležitého, hledáme ochrany velkých a mocných lidí, jejichžto vliv známe a na jejichž sliby tolik spoléháme. Tys však všemohoucí a nekonečně dobrotivý. Na této zemi jsou miliony lidí a za ty všechny jsi zemřel, ale nyní jsi živ pro ty, kteří jsou tvoji, protože jsi je oddělil od světa. Ale ještě údivněji jsi živ pro své vyvolené; jejich jména sis zapsal zvlášť, jsou stále před Tebou, jejich jména zanesl jsi do knihy života a znáš je zpaměti; k jejich dobrému řídíš všechno, a až bude jejich počet u konce, nastane konec světa.

I mne sis vyvolil, dal jsi mi svou nynější milost a tak jsi mne uvedl na cestu spásy. Víím zcela jistě, jaké jsou tvé tajné úmysly o mně a že by to bylo jen mou a celou vinou, kdybych nebyl v knize života zapsán. Tebe nechápu, ale chápu sám sebe sdostatek, takže to víím a jsem tím jist. Tys mne jaksi postavil na tak výhodné místo, že cena vítězná je již téměř v mé ruce. Jsem-li nyní ve společnosti andělů a svatých, nelze téměř od jejich pomoci nedosáhnouti toho, aby jejich přátelství se mnou trvalo věčně. Lidé tohoto světa dovedou dobře užiti takových styků k svému prospěchu. Dal-li jsi mi tedy, Pane, svou vlastní Matku Marii za matku, jak bych od této mocné rodinné záštity nedosáhl toho, aby mi přispěla v hodině poslední? Smím-li prositi Tebe i Ji, nezajistí mi to setrvání až do konce, jehož si sám zasloužiti nemohu a jež jest nejbezpečnější známkou opravdového vyvolení? Mám tedy v rukou všechny prostředky, abych neomylně dosáhl toho, čeho nemám, ale potřebuji — i když zde na zemi není bezpečné to, co mám.

Pane, výčitky svědomí a hrůza, že jsem tolik

zanedbal prostředky, které jsi mi dal, a že jsem byl tak lhostejný, jako by tvá milost mohla mne vésti ke spasení bez mého přičinění, uvádí mne v zoufalství. Co mám říci? Stenám pod okovy starých návyků, jsem sláb, neschopen, skleslý, vypráhlý a beze vší síly, tak jako bych byl jako nižší tvorové, zvířata, stvořen, bych kráčel životem s tváří obrácenou k zemi, bych lezl po rukou a nohou, místo toho, abych kráčel vzpřímen a s očima obrácenýma k nebesům.

Ach, Pane, dej mi vše, čeho nejvšš potřebuji: hlubokou lítost nad nesčetnými všedními hříchy, nad mou tolikerou nedbalostí, mou leností a vlačností ve tvé svaté službě, neboť musím uznati, že to vše je nejjistější známkou toho, že nepatřím do počtu tvých vyvolených. Nikdo jiný, toliko Ty sám mne můžeš zachrániti přede mnou samým.

Není mi, Pane, možno, bych vnikl ve tvá svatá tajemství. Víím, žes opravdu umřel za všecky, ale záchranu všech jsi neráčil uskutečniti, a ač bys mohl, nečiníš pro všecky totéž. Nevím tedy, jaké jsou tvé věčné úradky ohledně mne; ale mohu-li spoléhati na všecky známky tvého nekonečného milosrdenství, jež jsi na mne vylil, mohu přece doufati, že jsem z těch, jichžto jména v knize života zapsána jsou. Víím, cítím to jistě a věřím, že, ztratí-li někdo korunu života, je to toliko jeho vlastní vinou. Tys mne zahrnoval od mládí svou milostí; Tys měl tolik účastí se mnou, jako bych pro Tebe něco znamenal a jako kdyby moje ztráta nebe byla i ztrátou pro Tebe. Vedl jsi mne vzhůru tisícírou milostí, přitáhl jsi mne k sobě zcela blízko, uvedl jsi mne do svého domu a do své komnaty a živil jsi mne sebou samým. Zdaž mne tedy opravdově, skutečně, účinně, bez omezení nemiluješ a nebudeš milovati až do konce? Jsem naprosto přesvědčen, že je tak. Snažíš se ustavičně prokazovati mi dobrodiní a svou blahovůlí mne zahrnuješ; abys mi mohl popřáti své milostí, sám takořka čekáš na mé modlitby.

Ano, Pane, Ty chceš, abych se k Tobě modlil, a stále posloucháš, ozvu-li se; a ničeho mi nemůžeš odepřítí. Vůči tak veliké milosti vyznávám svou trestuhodnou nedbalost, jen já jsem naprosto vinen, an jsem si jen pohrával s největšími tvými dary a s mocí, kterou mohu pohnouti Boha všemohoucího. Jak líný bývám, mám-li Tě prositi za ukojení svých potřeb! Jak málo pamatuji na potřeby lidí jiných! Jak málo si dávám práce, bych Ti přednesl i utrpení a přání celého světa a zvláště tvé církve! Jak málo jsem volal za zvláštní milosti a zvláštní pomoc v denních příhodách životních! Jak málo jsem se modlil za jednotlivé duše! Jak zřídka jsem se uzavíral v modlitby a dobré skutky celého světa a jak málo požehnání jsem si tak zasloužil!

Nyní však chci, Pane, času lépe užití. Až bude životu konec, bude pozdě; v hrobě se modlití již nelze a v očistci nelze získati si zásluh. Jak jsem ve tvých očích nepatrný a nízký, sám ze sebe, tak velkým a silným budu skrze Tebe a s pomocí tvé přesvaté Matky a všech svatých; tak také mohu mnoho způsobiti pro tvou církev, pro svět a pro všechny své drahé. Kéž nepadne na mou hlavu krev duší, kéž není kroku mé životní pouti, abych na Tebe nepamatoval! Ke všemu, co podniknu a si umíním, budu žádati dovolení tvého, pro vše, co konám, vyprosím si tvé požehnání. Žádné práce nezačnu bez Tebe, ale vždy pozvednu své srdce k Tobě. Nikdy nezapomenu, že Ty jsi mým zástupcem před trůnem Boha Svrchovaného. Tak jako sluneční hodiny postupují za sluncem, tak bude se má životní pout řídití toliko podle Tebe. Ve tvé ruce se zcela odevzdávám.

XIV

PARAKLET*

1. *Paraklet, život všehomira.*

Klaním se Tobě, Pane a Bože, věčný Utěšiteli, který jsi stejné podstaty s Otcem i Synem; klaním se Tobě jako životu všech věcí. Skrže Tebe trvá všecken tělesný svět, skrže Tebe se drží ve své vnitřní souvislosti, skrže Tebe se pohybuje i mění podle vnitřních zákonů ve své harmonii a svobodě. Skrže Tebe byla stvořena země a učiněna v šesti dnech příbytkem lidí. Skrže Tebe rostou stromy, keře a byliny a zrají plody. Skrže Tebe přichází po zimě jaro a celá příroda se obnovuje; toto podivuhodné, skvělé a neodolatelné proniknutí života, přemáhající všeliký odpor, tento úžasný triumf přírody je toliko tvá slavná přítomnost. Skrže Tebe žije den za dnem nesčítelně mnoho druhů a živočichů a všechny mají život jen od Tebe.

Tys životem všelikého stvoření, světa tělesného, ale zvláště světa *duchovního*. Skrže Tebe, Utěšiteli, pějí andělé a svatí tvé chvály v nebesích, skrže Tebe křísí se mrtvé duše k novému životu, aby Ti sloužily. Od Tebe každá dobrá myšlenka, všeliké dobré předsevzetí i touha, všeliká síla i všecken úspěch. Skrže Tebe z hříšníků stávají se světci, skrže Tebe dostává se síly církvi, takže se obnovuje, skrže Tebe nabývají nadšení věrozvěstí a mučedníci své palmy. Skrže Tebe zakládají se v církvi nové řády, zavádějí nové pobožnosti, Tebou povolány bývají nové kraje k víře, skrže Tebe dostává se starému apoštolskému učení nového výkladu a rozvoje. Klaním se Ti a velebím Tě, vznešený vládce všehomíra, Duchu svatý!

* Utěšitel Duch svatý.

Zvláště však se Ti klaním a děkuji za všechno, cos učinil pro mne, pro mou duši! Cítím a uznávám — netoliko jako článek víry, ale i z vlastní zkušenosti — že bez Tebe nejsem schopen dobré myšlenky ani dobrého skutku. Pokusím-li se o něco pouhou silou svou, jistě se mi to nezdaří. Trpce jsem to pocítil až příliš často. Jedině tehdy zmožu něco, je-li ve mně tvoje vání; odejmeš-li mi ho, překonají, srazí mne k zemi moji tři úhlavní nepřátelé, tělo, svět, ďábel. Bez Tebe jsem tak sláb a bezmocný jako jediná krůpěj vody; jakmile přestaneš ve mně působiti, schnu a blednu a hynu. Jen Ty jsi jediná a ustavičná příčina i pramen dobrých tužeb, úmyslů, plánů a cílů, veškeré mé síly i úspěchu, cvičení a zvyků. Nemám ničeho, čeho bych neobdržel od Tebe — a proto nyní před Tebou, vznešený Utěšiteli, vyznávám, že nemám, čím bych se mohl chlubití, ale za to že mám mnoho, zač se musím stydětí.

Jak dobrotivý, shovívavý a milosrdný býval jsi ke mně, Pane! Již za mladých let vštípil jsi mi zvláštní úctu k Duchu svatému; hned na počátku přijal jsi mne ve svou službu, neopustíš mne tedy ani ve stáří. Vzbuzoval jsi ve mně dobré úmysly, obrátil jsi mne k sobě, nikoli zásluhou mou, ale svou hojnou, svobodnou láskou. Nedám-li sám k tomu podnět nějakou těžkou urážkou, doufám pevně, že mne neopustíš ani nadále; prosím tedy pokorně, chraň mne před takovým skutkem. Chraň mne lenivosti a vlažnosti, ale veď mne jemně, mírně a laskavě, ale spolu pevně a účinně, abych byl stále silnější a horlivější. Pomni, jak jsem slabý a dráždivý, a nepovol, až mne přivedeš k sobě do nebes!

2. *Paraklet* — život cirkve.

Klaním se Ti, Pane a Bože, třetí Osobo v nejvyšší Trojici, jež jsi tomuto hříšnému světu rozžehla na horách světlo tak daleko zářící! Ty

jsi založil církev, zřídil jsi ji a zachovávaš ji; naplňuješ ji stále svými dary, aby ji lidé poznali, k ní se přiblížili, do ní vstoupili a v ní žili. Ty jsi způsobil, aby nebe takořka sestoupilo na zemi, když jsi založil podivuhodnou společnost, ve které andělé vystupují a sestupují jako po žebříku Jakubově. Svou přítomností obnovil jsi zase obecnství mezi Bohem a lidmi; udělil jsi jim světlo milosti, které kdysi přejde ve světlo slávy. Chválám Tě, žasna nad tvým neomezeným a dobrotivým slítováním k nám hříšníkům. Ale zvláště se Ti, božský Utěšiteli, klaním proto, žes mne ve svém nevystihlém milosrdenství přijal* do této církve, díla své nadpozemské všemohoucnosti. Neměl jsem naprosto práva žádati si milosti tak veliké, převyšující všechny statky světa. Byloť mnoho lidí, přirozeností mnohem lepších než já, kteří byli obdařeni vzácnějšími dary přirozenými a méně poskvrnění hříchy — a přece ve své nevýslovné lásce vyvolil jsi mne a uvedls mne do svého ovčince. Ty ovšem nečiníš ničeho bez důvodu a proto vím, že i povolání mé bylo zahrnuto — smím-li mluvit po lidsku — v tvém nejvyšším moudrém úradku; ale vím také, že onen důvod nebyl ve mně; nemohu se vykázati nižádnou zásluhou, ale spíše vinami. Činil jsem vše, abych zkrřížil tvé plány, a děkuji tedy za vše toliko tvé milostí! Bez tvé nepochopitelné lásky byl bych dále žil v temnotách a hříších, byl bych zahynul jako zavrženec, byl bych býval stále horší, došel snad až k tomu, že bych Boha popíral a snad i nenáviděl — a konečně propadl věčnému ohni v pekle. Toho všeho uchránil jsi mne toliko Ty, Pane Bože, má vítězná Lásko. Či bylo kdy bezbožnější mládí než část mládí mého? Nevzdoroval jsem Ti tak, že jsem musil propadnouti nejhorším okovům hříchu a nepravosti? Jak jsem se vzpíral, bych se vyhnul tvému objetí!

* Newman byl konvertita! Jakou vděčnost za to projevuje! Pozn. překladatele.

Ale Tys byl silnější a moudřejší než já a přemohl jsi mne! Co mi zbývá, než abych v pokorném klanění před hlubinami tvé lásky a tvého smilování klesl do prachu!

A tak mne konečně, byť zvolna, přece jistě, uvedla tvá milost ve tvou církev! Propůjč mi nyní ještě té milosti, abych tohoto obrácení zcela využil a obrátil je ke své spáse! Veď a přitahuj mne dle svého zaslíbení ustavičně ke zdrojům svého nekonečného milosrdenství, aby můj duch byl proniknut živým, vroucím díkem a klaněním! Vlej v mou duši pravou lásku ke svým svátostem a obřadům! Nauč mne, abych si vážil, jak patří, jako perly neocenitelné odpuštění, které a opět jsi mi prokazoval — i tvé vznešené přítomnosti na oltáři! Bez Tebe toho nedokáži, ale Ty na mne čekáš ve své církvi a jejích svátostech se svou nadpřirozenou silou. Dej, aby byly vždy mou oporou, až se jejich požehnané zaslíbení splní ve slávě věčného života!

3. *Paraklet — život duše.*

Klaním se Ti, Pane, v nejhlubší pokoře, děkuje za to, že jsi vzal na sebe břímě hříchů, které nejen Ti nepřinášejí užitku, nýbrž naopak jen Tě stále urážejí. Tys přijal obět svého sluhu za ty, kteří toho nežádali ani toho hodni nebyli. Klaním se Ti v tomto nepochopitelném ponížení, že jsi měl takovou péči o mne. Víím a cítím, že jsi mne mohl ponechat, když jsem krácel po cestách svých vlastních, jak se mi líbilo, mohl jsi mi nechat právo na peklo, jak jsem si žádal, a přenechat mne sobě samému; mohl jsi mne nechat v nepřátelství k Tobě a — což je totéž — v trvání v duchovní smrti. Byl bych pak nakonec po druhé skončil věčnou smrtí a byl bych to musil přičísti jen sobě. Ale Ty, věčný Bože, byl jsi ke mně lepší než já sám: dal jsi mi svou milost, vylils ji na mne, a jen tak jsem živ.

Věčný Utěšiteli, klaním se Ti, protože jsi světlem a životem mé duše. Mohl ses spokojit tím, že bys mi poskytl zevní popudy, dary a pomoc; tak bys mne byl mohl vésti životem a svou vnitřní mocí očistit teprve pak, až bych opustil tento svět a prošel temnou branou do světa jiného. Ale ve své nekonečné lásce vešel jsi do mé duše hned na počátku, zmocnil ses jí a učinil ji svým chrámem. Přebýváš ve mně tajemně svou milostí, spojiv mne s sebou a všemi anděly a svatými v podivuhodné obecenství. Ano, Ty nejsi ve mně, jak někdo má za to, toliko svou milostí, nýbrž i svou věčnou podstatou, takže, byť jsem ztratil svou osobnost, jsem jaksi již zde na zemi od Tebe absorbován. Netoliko, že jsi se zmocnil mého těla, této bídné pozemské schránky, učinil jsi je dokonce svým chrámem. Jak podivuhodná to a úžasná pravda! Ale třebaže jí nechápu, Pane Bože, věřím a vyznávám jí.

Jsa takto s Tebou úzce spojen, mohu ještě hřešit? Mohu zapomínat, kdo je se mnou a ve mně? Smím zapudit vznešeného Hostě duše hříchem, tím jediným, čím sám není a co tudíž musí nekonečně nenávidět a sobě ošklivit? To by byl hřích proti Duchu svatému! Mám za to, že je ve mně dvojí pojištění proti tomuto hříchu: předně bázeň před takovým znesvěcením a zneuctěním toho, čím mi jsi svou skutečnou přítomností; a potom důvěra, že vědomí tvé přítomnosti mne před hříchem ochrání. Zhřeším-li, odejdeš ode mne, Bože, a budu ponechán sám sobě a své bídě. Toho mne, Pane a Bože, chraň! Naopak, užiji všeho, co jsi mi dal, budu Tě vzývat, dostaví-li se pokušení a zkoušky. Budu se chránit leností a vlačností, do které upadám tak snadno, a s tvou milostí nikdy Tebe neopustím.

4. Paraklet — pramen lásky.

Klaním se Ti, třetí božská Osoba, jako podstatné Lásce. Tys živá Láska Otce i Syna, Tys původce vši nadpřirozené lásky v našich srdcích: fons vivus, ignis, caritas; živý pramen, oheň, láska. O letnicích přišel jsi v podobě ohně a ohněm stále zůstáváš, abys roztavil a odstranil z našeho srdce strusky a roznítil v nás čistý plamen klanění a obětavé lásky. Ty slučuješ nebe se zemí, ukazuje nám slávu a krásu božské přirozenosti a uče nás, bychom milovali svůj podíl na věky. Klaním se Ti, věčný, nestvořený Ohni, kterým duše žijí a ve kterém jedině jsou hodnými nebe.

Věčný Paraklete, uznávám, žes původcem nadpřirozené lásky, kterou jedině můžeme býtí spasení. Člověk svou přirozeností je slepý a tvrdého srdce k věcem duchovním. Ale jak by si sám sebou získal nebe? Toliko ohněm tvé milosti, jež ho zcela obnoví, bude schopen radosti z toho, na čem dosud zalíbení neměl. Jedině Ty, všemohoucí Utěšiteli, Tvůrce síly, byls a jsi silou a vytrvalostí mučedníků v jejich nevýslovných mukách; jedině Ty jsi oporou a pomocí svých vyznavačů v dlouhých, jednotvárných a nízkých dílech skrytého života; Tys ohněm, kterým kazatelé dobývají duši a misionáři při své práci zapomínají na sebe samy. Tebou procítáme ze smrti hříchů, bychom za otrockou službu tvorům vyměnili čistou lásku ke Tvůrci. Od Tebe pocházejí naše úkony víry, naděje a lásky i litosti. Skrže Tebe jsme živi bezpečně v morovém ovzduší této země. Skrže Tebe je nám možno věnovatí se svaté službě a plniti své nadmíru vznešené povinnosti. Skrže oheň, který rozněcuješ v našich duších, se modlíme, rozjímáme, kajeme se. Opustíš-li nás Ty, jsme právě tak málo schopni žítí jako těla, jimž uhaslo světlo sluneční.

Svatý Pane Bože zástupů, od Tebe jediného je

všecko, co je ve mně dobré; bez Tebe byl bych rok po roce horší a nakonec byl by ze mne démon. Liším-li se od světa, je to jen proto, že Ty mne od světa oddělil a v srdce mé vлил lásku Boží. Liším-li se tolik od svatých, je to proto, že neprosím dosti vroucně a vytrvale a v každé okolnosti života o tvou milost a že jsem těch milostí, jichžto jsi mi propůjčil, nepoužil náležitě. Rozmnož tedy, rozněť onu lásku i přes moji nehodnost! Jeť dražší nad vše na světě a cením si jí více nežli vše, čeho mi může dátí svět. Uděl mi ji, Pane Bože, neboť jest mým životem!

XV

PŘESVATÁ OBĚT

1. Mše svatá.

Klaním se Ti nejpokorněji, Pane, jenž při mši svaté obnovuješ svůj kříž a své utrpení. Tvá nevinná duše vytrpěla nevýslovných bolestí; tvé neposkvrněné tělo bylo vysazeno nejkrutější hanbě i nejbolestnějším mukám. Byl jsi svlečen, nemilosrdně zbičován, tvé božské údy chvěly se pod ranami jako stromy, když do nich duje víchřice. Takto byv zmučen, byl jsi nahý pověšen na kříž, aby Tě kdekdo viděl, jak zápasíš se smrtí a umíráš. A proč to vše, věčný Bože? Jaké neproniknutelné tajemství spočívalo v tvém umučení? Mohls nás spasiti pouhým slovem i bez utrpení, ale chtěls nás vykoupiti za cenu své Krve. A tak pozoruje Tě, zabitý Beránku obětní, vyznávám, že tvá smrt byla výkupným za hříchy všeho světa. Věřím a vyznávám, že Ty jediný mohl jsi podati dokonalé zadostiučinění, protože tvá božská prozřetelnost propůjčila tvému utrpení cenu nekonečnou. Abych, jak jsem zaslou-

žil, nezahynul já, dal ses povýšiti na kříž a šel jsi na smrt sám!

Na takovou obět nesmí se nikdy zapomenouti. Nemohla býti jen pomíjející událostí dějin světových, čin jednou vykonaný, jež pohltí čas a jenž od lidí neuznán žije dále toliko ve svých účincích. Tak velká byla to obět, že měla přetrvat věky a trvat stále v živé přítomnosti. To nám praví již prostá úvaha. Ačkoli jsi odešel do své věčné slávy, obnovuješ přece svou strašlivou obět na kříži až do konce času. To není toliko článek víry, který s radostí přijímáme, protože nám hlásá něžnou lásku našeho Spasitele, nýbrž tato víra setkává se i se souhlasem a sympatií našeho rozumu. Třebaže bychom sami ze sebe tak podivuhodné muky vymyslet se neodvážili, uznáváme přece v ní tutéž dokonalost, jaká Tě dohnala trpěti, a klaníme se tomuto zjevení tvé dokonalosti s nejhlubší pokorou. Ačkoli jsi, Pane, s tohoto světa odešel, býváš přece každodenně znovu obětován nekrvavě při mši svaté, a třebaže již nemůžeš trpěti bolestí, vystavuješ se urážkám, které způsobily tvou obět na kříži, opět a opět, abys nám do přemíry dokázal své smilování s lidmi. Pokořuješ, ponížeješ se denně, neboť i při své všemohoucnosti nemohl jsi, ačli jsi nechtěl lidem odníti svobodu, stanovit konce hříchům a tím i svému pokořování.

Tak tedy zůstáváš obětujícím knězem na věky!

V odvetu přináším Ti, Pane, za obět sám sebe. Tys pro mne umřel, nyní chci se já Tobě zcela oddati, neboť sám sobě nenáležím. Tys mne vykoupil a já chci nyní tuto koupí dokonati činem svým. Odtrhnu své nitro od celého světa i všeho, co je na něm, očistím se od hříchů. Odepru si i to, co je samo sebou dovolené a nevinné, odřeknu se všeho, co není pro Tebe. Odřeknu se slávy a ctí, vlivu i moci, neboť moje síla a moje chvála bude toliko v Tobě.

Pomoz mi, abych tato předsevzetí splnil!

2. Svaté přijímání.

Ty, ó Pane, nemůžeš rozbítí svůj stánek než toliko v duši čisté a svaté. Hříšníci mohou sice přijít k Tobě, ale zdaž Ty k nim? Tys jediný Nejsvětější, jsi svatost všech svatých. Když jsi sestoupil na zemi, připravil sis příbytek v nejčistším lůně nejsvětější Panny, zřídil sis chrám zvláštní a ozdobil jej všemi dary a milostmi. A tato neposkvrněná Panna, ani stínem hříchu nedotčená, prospívala v milosti i zásluhách až do onoho okamžiku, kdy seslal jsi svého archanděla, aby jí oznámil mateřství Boží. Tak svatým musí býti příbytek Pána nejvyššího. Chválím a velebím, Pane, tvoji nekonečnou svatost.

Svatost je tvou velebností — a přece ráčíš si příbytek najít i u mne! Ve viditelných způsobách ráčíš přicházeti ke mně s tímže Tělem a Krví, jež jsi přijal z Marie Panny. Ke mně, Bože můj, přicházíš, na mne hledíš, ač já sám na sebe pohlédnouti nesmím! Či jsem tak dobrý, nestranný a spravedlivý soudce sama sebe, abych se poznal v plné pravdě a lidské ubohosti? Ty však takovým Soudcem jsi, vidíš to vše — a přece ke mně přicházíš? Ty sám, Pane, víš, jak pravdiva jsou slova, jež vyslovuji: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou!“ Víš, jak nehoden je tak veliký hříšník přijati Boha třikrát svatého, před Nímžto třesou se i serafové! Vidíš netoliko skvrny a známky bývalých hříchů, nýbrž i hluboké jízvy a zkomoleniny, které zbyly v mé duši. Vidíš na mně nesčetné živé hříchy, které, třebaže nejsou smrtelné, přece ve mně působí svou mocí, svou vinou i svými tresty, pokrývajíce mne jako ošklivé roucho. Znáš všecky mé zlé návyky, kolísavé zásady, rozptýlené a těkavé myšlenky, mé nesčetné slabosti — a přece přicházíš!

Pane Bože, nemám-li zhynouti ohromujícím leskem a stravujícím ohněm tvé vznešené velebnosti! Ale učiň mne schopným, abych snesl tvoji

přítomnost, abych nemusil zvolati jako Petr: Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný! Jen Ty sám mi můžeš propůjčiti milost, abych snesl tvou přítomnost. Očisť mé srdce i mou duši ode všeho, co zmizelo, vmaž všecku vzpomínku na zlé, zbav moji duši od všeliké slabosti, choroby, citlivosti a lenivosti! Vlij mi pravý pojem o světě neviditelném, učiň, abys mi byl vpravdě ve všech podrobnostech života více nežli vše na zemi a abych se naučil dávat přednost životu budoucímu před pozemským. Dej mi odvalu i pravý instinkt, bych rozeznal, co pravého a nepravého, bych při všem byl pokorný a hledal toliko Tebe něžnou, toužebnou láskou!

3. Pokrm duše.

„Má duše žízni po Tobě.“

V Tobě, Pane, je živo všeliké stvoření a Ty jim dáváš pokrm v čas příhodný. Oči všech doufají v Tebe. Polním živočichům dáváš pokrm i nápoj; od Tebe dostávají existenci den po dni a odňal-li bys jim svou pomoc, klesli by v niveč. Tuto pravdu potvrzuje příroda, úzkostně lkajíc o vše, čeho se jim nedostává. Nám však, svým dítkám, zachováváš pokrm zcela jiný. Víš, že nás neuspokojí nic, než Ty jediný, a proto sám ráčíš býti naším pokrmem i nápojem. Jaké to klaněnéhodné tajemství! Jaké prepodivné slitování! Ty, slavný, krásný, silný a sladký Bože, věděl jsi dobře, že nic jiného nezachová naše ubohé srdce a naši nesmrtelnou duši, proto vzal jsi na sebe lidské tělo i krev, aby byly naším životem, ač je to Tělo a Krev samého Boha!

Jak hrozná to myšlenka! S jinými lidmi jednáš rozličně, ale pro mne je tvé Tělo a tvá Krev, Boží Tělo a Krev, jediným životem, bez nich bych zahynul. Ó, zdaž se to nestane i s ním a skrze ně? Kdy vzlétnu tak vysoko, abych byl živ toliko z Boha? Jsem pln úzkostí, zda kráčím kupře-

du či zpět. Pokračuji opravdu, abych se s Tebou spojil? Otvírám-li ústa, abych Tě přijal, zmocňuje se mne bázeň a hrůza; ale co mám činiti jiného? Ke komu půjdu? Kdo mne zachrání, ne-li Ty sám, kdo mne očistí mimo Tebe? Toliko Ty mi můžeš dát sílu, abych se přemáhal, toliko Ty vzkřísíš mé tělo z hrobu! Proto spěchám ve všech životních potřebách k Tobě; spěchám sice s velikou bázní, ale i s hlubokou věrou!

Bože, Tys můj život, bez Tebe zahynu žízni. Zavržení duchové v pekle jsou ztravováni žízni, protože ztratili Tebe. Všecka jejich bytost dychtí po ukojení jejich touhy a tak hynou žízni po prameni života po celou věčnost. Já však toužím, by mne uchvátila jiná žízeň po Tobě: přál bych si, abych obdržel novou přirozenost, která by právě tak dychtila po Tobě, jako by se strachovala, aby Tě neztratila.

Přicházím k Tobě, Pane, nikoli jen proto, že bych bez Tebe byl nešťasten nebo že Tě potřebuji — tedy nejen k vůli sobě — ale i proto, že mne pohaní tvá milost, bych hledal tvé lásky pro ni samotnou, tvé krásy a slávy v ní samé, bych tedy hledal Tebe sama. Přicházím s velkou bázní, ale ještě větší láskou. Jak bych mohl tvou lásku kdy ztratit, jak býti bez ní? Ať minou leta, ať srdce stárne, ať všechny věci pozemské stanou se břemenem — jen nedopusť, abych ztratil tuto věčně mladou, sladkou, horoucí lásku! Kéž tvá milost doplní mou slabou přirozenost! Pomáhej mi tím více, čím větší je má křehkost a slabost! Čím více se chce srdce mé před Tebou zavíratí, tím dokonalejší, tím mocnější a nápadnější kéž jsou tvé nadpřirozené návštěvy, tím účinnější a naléhavější tvá přítomnost!

NEJSVĚTĚJŠÍ SRDCE PÁNĚ

Klaním se Ti, nejsvětější Srdce Ježíšovo, spojené s druhou božskou Osobou! Vše, co náleží k (lidské) osobě Ježíšově, náleželo Mu i jak Bohu a zaslouží tedy téhož klanění a úcty jak Ježíš sám. Vzal na sebe lidskou přirozenost ne toliko jako něco, co je od Něho rozdílného a může se od Něho oddělití, nýbrž prostě a absolutně jako svou přirozenost, takže ona je pro nás sloučená s ideou Syna Božího na věky.

Klaním se Ti, Srdce mého Ježíše právě tak jako samému Ježíši, jako věčnému Slovu v lidské přirozenosti, kterou spojilo s sebou zcela a ve které v Tobě je na věky živo. V Tobě klaním se vtělenému Emanueli. Velebím Tě ve tvých duševních mukách v Getsemanech, ve smrtelné úzkosti, při níž tvá Krev proudila všemi póry a stékala na zemi. Bylo jsi vysíleno zcela a na kříži jsi téměř vyschlo; po smrti Tě prorazili kopím, aby na nás vytekly poslední zbytky neocenitelného pokladu tvého vykoupení.

Pane a Spasiteli můj, klaním se tvému nejsvětějšímu Srdci jako sídlu a zdroji všech něžných citů a láskyplných skutků pro nás hříšníky; jestiž nástrojem tvé lásky; tlouklo pro nás, stravujíc se touhou po naší lásce; trpělo nevýslovně pro nás a naše spasení; hořelo svatou horlivostí, aby v nás i skrze nás zjevilo čest a slávu Boží. Jest kanálem, kterým na nás splynuly tvé přehojné lidské city a kterým nás navštěvuje tvá božská láska bez ustání. Všecko tvé nedostižné slitování, slitování Boha i člověka, Tvůrce, Spasitele i Soudce přichází na nás stále skrze tvé nejsvětější Srdce netušenou měrou a hojností. Přesvatý symbol, Svátosti lásky boholidské, Tys mne zachránilo svou božskou mocí a svým lidským soucitem, vylívši na mne svou přesvatou krev!

Nejsvětější a nejlaskavější Srdce Ježíšovo, skryté ve svaté Eucharistii, v tomto vyhnanství biješ den za dnem v nevýslovné touze po nás. Jako při poslední večeři, tak i nyní pravíš: Desiderio desideravi — velikou touhu jsem cítil, abych s vámi pojedl... Proto se svrchovanou úctou a vroucí láskou, vším žárem svých citů, jak jen jsem schopen, klaním se Tobě, ale zvláště s vůlí zcela odhodlanou, že se Ti podrobím a oddám naprosto. Kéž srdce mé bije se Srdcem tvým, kdykoli při mši svaté sestupuješ na oltář, abys znovu za nás trpělo, stávajíc se naším pokrmem, i kdykoli Tě požívám, stává se tak nakrátko tvým nehodným příbytkem. Očišť je ode všeho pozemského, ode vší tvrdosti, prchlivosti, citlivosti, smyslnosti, ode vší převrácenosti a nepořádnosti, ode vší vlašnosti a lhostejnosti. Naplň je sám sebou tak, aby mne nemohly oklamati či poplésti jakékoli příhody nebo zlé zkušenosti. Jedině v tvé bázni a lásce ať nalézá pokoj!

XVII

NEKONEČNÁ DOKONALOST BOŽÍ

„Z něho, skrze něj, v něm jest všecko.“

Z Něho. — Klaním se Ti, Pane Bože, jako původci a prameni všeho, co je na světě. Kdysi nebylo ničeho, toliko Ty. Od počátku byl jsi sám, zaplňuješ všecku věčnost. Byl jsi jen sám ze sebe v plnosti své dokonalosti. Sám v sobě byls universum, nekonečná náplň všeliké velikosti i svatosti i krásy a všechny tvé nekonečné vlastnosti byla prostá jednota; byls nekonečná jednota v nekonečné mnohonásobnosti. Tato myšlenka, Bože, převyšuje všecku stvořenou přirozenost, tím spíše můj rozum; nevystihnu toho, mohu to-

liko vysloviti slova — a věřiti, nechápaje. Ale mohu věřiti a Tobě se klaněti, velký, dobrotivý Bože, jako jedinému zdroji vši dokonalosti. S tvou milostí tedy tak činím a vždy činiti budu.

Skrze Něj. Všecky ostatní bytosti od svého stvoření jsou živы toliko skrze Tebe; obdržely bytost skrze tvůj věčný úradek a tvou tvořící moc; všecky pocházejí toliko z ruky tvé. Jsa od věčnosti v oceáně své blaženosti, určil jsi každé hodu, kdy se objeví. Každá, i nejmenší podstata je dílem tvým a odpovídá tvým plánům.

Především však každá duše existuje toliko skrze tvůj zvláštní stvořitel'ský akt a na tvůj zvláštní rozkaz. Od věčnosti vidíš každé jednotlivé stvoření podle jeho druhu a v poměru jeho k veškerenstvu. I mne jsi viděl od věčnosti. Vidíš patrně, zda zahynu nebo budu zachráněn, bude-li můj život pokračovatí v nebi nebo v pekle. Strašná myšlenka! Pane Bože, dej mi sílu, abych jí snesl; myšlenka na to, co jsi Ty, mne uvádí v dokonalý zmatek. Veď mne k mému věčnému spasení!

V Něm. — Víím a věřím, Pane, že všechno je živo v Tobě! Každá bytost, všeliká přednost, každá radost, všechno štěstí všeho stvoření jest zcela tvoje. Všecky věci, nořice se v nekonečné moře tvé dokonalosti, dostávají toliko, co je dobré. Vše-liká krása i vznešenost viditelného světa jest toliko odrazem nebo stínem Tebe, toliko dílem a zjevením tvých vlastností ve formách tvorů. Vše, co je v talentu či genu podivuhodného, je slabým reflexem tvého věčného Ducha. Ať cokoli konáme, nic neděje se bez tvé pomoci, nýbrž toliko v následování a napodobování tvého božského praobrazu.

Pane Bože, spatřím Tě kdysi? Ach, toť divadlo, před nímž se chvěji. Já že opravdu spatřím zdroj milosti, jenž mne osvěcuje, sílí a potěšuje? Jsem-li, dobrý Bože, živ z Tebe a skrze Tebe a v Tobě, dej, abych se k Tobě také vrátil a zůstal u Tebe na věky!

XVIII

VŠEVĚDOUCNOST BOŽÍ

Klaním se Ti, Bože, jenž vidíš všecko. Tvoje znalost je zcela jiná, naprosto vyšší než znalost tvorů. My poznáváme smysly a rozumem a jen velmi málo jinak. Tvá znalost však je jiná netoliko rozsahem, ale i svou přirozeností a svými vlastnostmi. Poznání andělů jest u porovnání se znalostí tvou toliko nevědomostí. Lidská duše, kterou jsi vzal na sebe při vtělení, byla při stvoření plna poznání, jež může lidská přirozenost pojmouti; ale v porovnání s oceánem tvého všeosvěcujícího rozumu a vědění byla to jen krůpěj.

A jinak býti nemohlo. Tys od věčnosti sám ze sebe a tvá blaženost spočívala v tom, žeš poznával a miloval sám sebe, žeš v osobním poměru mezi Otcem, Synem a Duchem svatým nekonečnost chápal nekonečně. Poznáváje takto dokonale svou nekonečnou podstatu, poznávals také vše, co je v ní, a skrze ní všečen vesmír v jeho neomezené nekonečnosti, mnohotvárnosti, kráse i velebnosti. Všecko to je konečné a omezené, jedině Ty jsi nekonečný Bůh. Poznáváje sebe, poznávals všečen vesmír v jeho šírokosti a hlubokosti a mnohotvárnosti a nevystižitelné plnosti.

Velký Bože, vše to spatřuješ před sebou jako přítomné v sobě samém; protože je to dílo tvé; i nejnepatrnější částička sama v sobě i ve své souvislosti leží jasně před Tebou. A jako hmotu poznáváš stejně dokonale i ducha. Všeliké myšlenky a úmysly, kterékoli duše jsou Ti dokonale známy, jako by byla na celém okršku duše toliko jediná. Znáš i mne venkoncem; moje minulost, přítomnost i budoucnost stojí před tvým duchem jako celek. Vidíš i nejjemnější hnutí mé duše, jak vyvstávají, mizejí — a není jich více; sleduješ každý úkon mého ducha i mé duše až k jeho po-

čátku a původu, i jeho rozvoj až k posledním důsledkům. Víš také, jaký bude můj konec; před Tebou stojí živě ona chvíle, kdy budu musit předstoupit před tvůj soudný stolec. Jak hrozná to myšlenka, že ustavičně stojím před zrakem svého věčného Soudce! A přece bez Tebe bych nebyl živ, neboť jistota, že bez ustání vidíš mé srdce, je pro mne velkou oporou.

Propůjč mi, Pane, stále více této drsné vážnosti náboženského života, po kterém jsem vždy tolik toužil! Dokaž, by mi nebylo třeba vyhýbat se tvému pohledu tím, že si již nyní na něj navyknu a že budu zcela živ podle tvého zalíbení a tvé vůle! Nauč mne, abych Tě miloval stále více; pak budu živ v pokojí a nebudu cítit strachu před Tebou!

XIX

BOŽÍ PROZŘETELNOST

Klaním se Ti, Pane Bože, který jsi stanovil svému stvoření cíle i cesty jeho rozvoje. Stvořil jsi vše a vedeš k tomuto zvláštnímu cíli. Cílem člověka jest, aby Ti prokazoval poctu a v tom našel svou spásu a věčný život pro tělo i pro duši ve tvé přítomnosti. Podle tohoto cíle upravil jsi pro člověka všecko; tvůj hled i tvá ruka spočívají na nás právě tak jako na stvoření hmotném, všelikou živoucí bytost vedeš a podpíráš ve všem jejím konání. Kdejaký hmyz a červ jest živ tvou silou tak dlouho, jak jsi mu určil. I kdejaký hříšník nebo pohan nebo posměvač či popírač Boha je živ toliko skrze Tebe a k tomu, aby měl času k obrácení a pokání. Ty jsi dobrotiv ke každému svému tvorů, plný něžnosti k němu tak, jako by byl on jediný na světě. Na vše hledíš zároveň a až do podrobností a vše miluješ v tomto

pomíjejícím životě, všemu pomáháš z hojnosti svých božských vlastností, jako matka bdíš nade vším, jako bys mu měl sloužiti za jeho lásku. Ó Bože, jak rád přemýšlím o Tobě, jak pokorně se klaním Tobě jako podivuhodnému Mistru toho všeho, v každý čas a na každém místě.

Všeliké zřízení tvé Prozřetelnosti vyplývá z tvé nejčistší lásky. Sesíláš-li na nás i utrpení, děje se tak jediné z lásky, neboť všeliké zlé tohoto světa je toliko k dobru tvých tvorů anebo jsou to nevyhnutelné následky hříchu. Ty však obracíš vše k dobrému. Zkoušíš lidi, abys je přivedl k lítosti a obrácení, abys rozmnožil jejich ctností a dal jim možnost, by došli nakonec k Tobě, svému nejvyššímu dobru. Nic není nadarmo, nýbrž vše je určeno k cíli milostiplnému. I trestaje a hněvaje se pamatuješ na své milosrdenství; ano i u hříšníka nekajícího, který promrhal tvou milost a dobrotivou prozřetelnost, obrací se tvá spravedlnost ve slítování, buď že jiné chráníš před stykem s ním nebo jim dáš výstrahu. Pevnou, neochvějnou věrou vyznávám, Pane, moudrost a dobrotu tvé Prozřetelnosti v nevyzpytatelných úradcích a nepochopitelných osudech, jež připravuješ jak jednotlivci, tak celým národům.

Celý můj život je toliko řada dobrodiní a milosrdenství, které jsi prokázal člověku nehodnému. A není mi ani třeba teprve věřiti v tvou Prozřetelnost, protože jsem dosti okusil, že mne vedeš a jak mne vedeš. Řídil jsi můj život rok za rokem, chráně mé životní cesty před nebezpečím, snášeje mne, posiluje, rozněcuje a řídě mne. Ach, neopouštěj mne, když mne síly opouštějí! A protože jsem se vždy spoléhal jen na Tebe, Ty toho neučiníš. Vzdor mým hříchům budeš u mne věrně státi a až nakonec mne držeti, ačli já se budu držeti věrně Tebe. Ve tvém náručí si odpočinu, ve tvůj klín složím hlavu. Dej mi a rozmnož ve mně toto smýšlení, tuto věrnost, toto něžné pouto mezi námi a záruku toho, co cítím v hloubi duše,

že totiž nikdy neopustíš nejubožejšího svého dítku.

XX

BŮH — VŠE VE VŠEM

Bůh, který jediný naplňuje nebesa, jest zároveň vše ve všem; vyznáváje tuto pravdu, klaním se Ti, Pane Bože, v tomto vznešeném a podivuhodném tajemství. Všichni svatí tvorové hříží se bez újmy své individuality v toto štěstí a v náplň Toho, který jest nade vším a ve všem. Až jednou s tvou milostí přijdu do nebe, spatřím toliko Tebe, protože v Tobě spatřím vše, co je stvořeno, a ve stvoření Tebe samého. Není-li možno zde na světě viděti bez světla, a lze-li vše spatřiti v odrazu světla, osvěcuje i ve věčném království sláva Boží všechny duchy, a „tímto světlem osvětlen jest Beránek“. — Pane Bože, klaním se Ti tedy nyní ze všech svých sil — aspoň se snažím o to všemi silami — jako jedinému, pravému Světlu a Životu duše, které kdysi spatříme všichni, které, jakož doufáme, bude naším podílem, až přijdeme k Tobě do nebes.

Věčný a nevystižitelný Bože, věřím a vyznávám, že jsi nekonečně větší, vznešenější a bohatší než celý vesmír. Uvažuji o hlubokosti vesmíru, po němž rozptýleny jsou hvězdy; cítím, že, kdyby měl vésti most od jednoho jeho konce ke druhému, že by bylo potřebí milionů let, abychom ho přešli. Uvažuji o bohatství, rozmanitosti a tisícíceré mnohonásobnosti tvých děl, žvlů, principů, zákonů a účinků, jež je pojí v dokonalý celek, namáhám se, bych si uvědomil nekonečný počet způsobů poznání, věd i umění, které se tím zabývají. Potřeboval bych však mnoha staletí, ano tisíciletí, abych si osvojil vše, co poskytuje svět jako hodné vědění, kdyby byl toho schopen můj

rozum. A kdybych zmohl všechno poznání staré, otevřely by se mi nové netušené výhledy a úkoly a dnešní závěry byly by zase východiskem a podmínkou, abych zítra stoupal zase a ještě výše; poznával bych vždy více podivuhodnou krásu tvých děl. A kdybych, proniknuv svět hmotný, vystoupil výše ke světlu duchovnímu, k andělům a svatým, otvíraly by se mi opět a opět nové, vyšší a podivuhodnější světy, i nové metody poznávací.

A přece vše, co existuje v tom množství světů, ve výšinách i hlubinách, je pouhým atomem v porovnání s velikostí a slávou, kterou vidí v Tobě tvoji svatí, plní úžasu. Takový jest obsah věčnosti: stále nové, nevyčerpatelné a nevyslovitelné požívání nekonečného bohatství pravdy a lásky, při čemž pije duše bez míry a bez konce ze zdroje nekonečnosti, rozplývající se v Tobě věčně.

Pane Bože, tvé sebepoznání i poznání tvé nevystihlé božské přirozenosti je rozkoší tvé celé věčnosti. Patření na sebe sama v Synu i Duchu stejné podstaty, ve kterých spatřuješ se sám jako Trojí Osobnost a jediného Boha, tvoří tvou nekonečnou blaženost. Kéž pochopím, že i má blaženost spočívá v Tobě, v poznání a lásce tvé božské podstaty. Dej, ať i já tak na Tě jednou patřím, maje podíl na tvé blaženosti! Veď a připravuj mne pro tento cíl a dej, abych po něm horoucně žíznil!

BŮH — DOKONALOST NAPROSTÁ

Všemohoucí Bože, Tys nekonečná náplň všech dokonalostí. Jsi od věčnosti středem všech vlastností, které známe, a ještě mnoha jiných, jež převyšují naše pojmy. Toť prostý závěr mého rozumu, třeba že mne tato představa zdrcuje. Ale věřím přece pevně a neochvějně v toto temné tajemství, protože před mýma očima je plno jasných důkazů ve vlastní zkušenosti tolika milostí a dobrodiní o tvé úžasné podstatě a tvé dokonalosti, důkazů povznesených nad všelikou pochybnost, tonoucích před mým rozumem. Věřím v to proto, že všechna má bytost spočívá na této ideji jako na svém základě, bez něhož by se zhroutila v niveč. Věřím v to vnitřním postřehem svědomí jako ve skutečnost, která stojí bezprostředně přede mnou; cítím to tak zřetelně, že bych musil zapřítí svou vlastní bytost a osobnost, kdybych si troufal popíratí bytnost a osobnost Boží a ztratil všecken základ víry v existenci vlastní. Věřím v to i proto, že bych neobstál bez Tebe, svého života i proto, že od obecenství s Tebou očekávám štěstí přesahující všechny pojmy.

Věřím v to z bázně, jež by se mne zmocnila, kdybych byl v tomto ubohém světě sám bez ochrany a opory — a věřím v to i z lásky k Tobě, z radosti z tvé slávy a velikosti, z nevyhladitelné touhy po Tobě, jediném pravém dobru. Věřím v to pro Tebe samého, an rád na Tebe myslím, maje potěšení v tom, že jsi naprostá krása a sláva. Jest jediný Bůh, a mimo něho boha není!

Následkem tvé nekonečné dokonalosti a výtečnosti bylo by lze očekávatí, že udržuješ určitou vzdálenost mezi sebou a tvory, že se jich vzdaluješ ve svém věčném trvání a své naprosté vznešenosti, od všeho stvořeného tak se lišící. Co mohlo

stvořeným věcem býti sděleno z tvé přirozenosti, tak velice odlišné od přirozenosti jejich! Co z Tebe mohlo býti pro ně dobré, nebo pro ně působiti dobré, leč že to bylo způsobem zcela zevnějším! Kdybys mohl býti štěstím lidí, pak by mohl i člověk sám ze sebe anebo některým z tvých darů býti štěstím dravých ptáků nebo šelem a miriad velkých i malých tvorů, stojících ve vesmíru pod ním. Neboť člověk není tak povznesen nad zvířata, jako Ty nad něj. Co je zajisté stvoření před Tebou? dech, který mizí, kouř, který stoupá do výše a rozplývá se, cosi ubohého, co přichází a odchází, nikdo neví kam. Není to rozpor proti rozumu? Zdaž nepochází, co je dokonalé, z dokonalého? Nemohla-li tvá přirozenost stvořiti Boha druhého, zdaž mohl jsi vůbec tvořiti nebo zdaž jsi nemusil zploditi bytost, jež Ti je naprosto nepodobná a tudíž svého Tvůrce nedůstojná?

Co je mezi Tebou a mnou společného? Co jsem v porovnání s Tebou nežli hrstka bídy, nežli třtina, kterou vítr zmítá tam i sem a konečně se přelomí nebo uschne? Jsem dílo tvé — a Tys mne stvořil bez hříchu. Kterak můžeš patřiti na mne se zalíbením, i kdybych byl ještě v původním bezhříšném stavu? Kterak můžeš ve mně spatřovati obraz sebe samého, obraz Stvořitelův? Jak je to možno, Pane? Ale Ty sám jsi řekl, že tvé dílo je dobré a že člověk je stvořen k obrazu tvému. A přece zůstává propast nekonečná mezi Tebou a mnou!

BŮH SDÍLEJÍCÍ SE

Pane, tvá dokonalost je povznešena nad veliké tvorstvo, ale tvá všemocnost ráčila se při stvoření sdělití veškeré bytosti, zvláště však světdu duchovnímu. Zůstáváš stále týž, ale z Tebe vychází ustavičně moc a dobrota, jež vnitřní spojitostí je také naší silou a naším dobrem. Nechápu, kterak to může býti, rozum mi nepodává vysvětlení toho; ale přirozenost mi podává všechny známky a víra plnou jistotu tohoto tajemství. Skrze Tebe stavíme nad propastí mezi Tebou a námi most. Živý Bůh je zároveň Bůh oživující, život dávající. Tys zdrojem i ústím, středem i obvodem všehomíra, sídlem a středem všeho dobrého. Stopy slávy jeví se v přírodě jako paprsky tvého slunce, ač se při tom tvá dokonalost neumenšuje ani se neporušuje tvá vznešená, nepochopitelná bytost. Nechápu, jak to je, ale je tak. Ačkoli tolik vynikáš nade všechno stvoření, jsi přece jeho náplní, ono existuje jen v Tobě a májíc podíl na Tobě a zcela zachovávajíc své zvláštnosti, mizí zcela v Tobě; a kdežto naše přirozenost sama sebou se rozpadá a hyne, jsme živi tvým dechem a tvá milost nás uschopňuje, abychom snesli tvoji přítomnost.

Učiň, Pane, abych Ti byl podoben přes všechny odpor mého nitra! Ty jediný můžeš ho odstranit, byť byl jakkoli veliký. Shlédni na mne okem milostivým, na mne, dílo svých rukou, abych nezahynul ve své slabosti. Zbav mne přirozené slabosti mé, neboť to, čeho mi je tolik třeba, je mi také možno. Podal jsi o tom před celým světem důkaz naprosto přesvědčivý, an jsi vzal na sebe naši přirozenost a povýšil ji k sobě. Propůjč mi tuto podivuhodnou milost, která nám byla tak patrně zajištěna a zprostředkována. Splň na mně

to, co dal v Ježíši naší lidské přirozenosti. Dej, abych měl podíl na tvé božské přirozenosti, se vším jejím bohatstvím i jejími vlastnostmi, jež stala se v Synu Panny Marie člověkem. Uděl mi tento život podle mých osobních potřeb, nauč mne, abych žil životem andělů a svatých, učiniv mne toho schopným. Znič ve mně všelikou lenivost, citlivost, všelikou neschopnost a nepořádek, jimiž má duše stůně, a naplň mne za to svým božským bohatstvím! Nechť zavane nade mnou dech tvůj, aby mé líné kosti ožily a roznítily se silou a horlivostí. An za tohle prosím, prosím za vše, čeho je mi potřebí, a za vše, co mi dáti můžeš. Neboť ohnivá horlivost — toť koruna všech darů a ctností; jen kde ty vesměs se nalézají, tam toliko obstojí zcela ona plamenná horlivost; ona jest krásou a slávou, strážcem a ustavičnou očišťou všech ctností. An prosím za tuto horlivost, žádám za účinnou sílu, stálost a vytrvalost, za shlazení všechněch lidských slabostí. Je to prostě přání, abych se Ti líbil. Tím prosím za víru i naději a lásku v jejich nebeské plnosti. An prosím za tuto plamennou horlivost, toužím, bych byl zbaven všeliké bázně před lidmi i honby za lidskou chválou — prosím za dar modlitby, protože tak sladké je správné poznání své povinnosti, tryskající toliko z plamenné lásky; tím prosím zároveň za svatost, pokoj a radost. Vyprošuje si tuto horlivost, vyprošují si lesku cherubů, ohně serafů a skvělou slávu tvých svatých; tím prosím za vše, čeho tolik potřebují a co v sobě zahrnuje všechny tvé dary. Kdybych měl pravou horlivost o duše, nebylo by mi nic těžké a tvrdé.

Prose za tuto horlivost, vyprošují si zároveň i Tebe samého a nic jiného než Tebe, který ses za nás zcela vydal. Zavítej tedy skutečně a podstatně do mého srdce, naplň je svou horlivostí, naplň je Tebou samým! Ty jediný můžeš upokojiti lidskou duši — a také jsi to slíbil! Tys živý oheň, planoucí bez ustání láskou k lidem. Zavítej

do mé duše a rozplamení ji svým svatým ohněm, aby bylo podobno Tobě.

XXIII

BŮH, JEDINÁ OPORA PRO VĚČNOST

Pane Bože, věřím a vyznávám, že jsi nekonečná náplň všelikých dokonalostí a že v tomto nadbytku můžeš duši sám upokojit a oblažiti. Zakusil jsem toho bolestně, že nás trvale nemůže upokojit nic stvořeného, nic pozemského. Kdybych požíval všeho štěstí, jež může poskytnouti tento život, konečně by mne to přece omrzelo, bylo by to jednotvárné a marné; kdybych byl býval živ celý věk před potopou se všemi dary této země — *bez Tebe*, byl bych býval přece nevýslovně nešťastný, nakonec bych býval snad i rozum ztratit a z omrzelosti si vzal život, kdyby to bylo trvalo příliš dlouho. Byl bych se cítil jako v žaláři, uzavřen sám v sobě, bez druhů, bez přítele, kdybych nebyl mohl obcovati, Bože, s Tebou. Jedině Ty, nekonečný Bůh, jsi věčně nový, první poslední „Starý dnů“.

A protože jsi věčně starý a věčně nový a mladý, jsi pokrmem věčnosti. Já musím býti živ věčně, netoliko nějakou dobu, a nemám naprosto moci nad ní; nemohu jí stanoviti konce, ani kdybych byl tak bezbožný, že bych si toho přál. Tento život musí býti, ať chci či nechci, uvědomělý, musím vládnouti rozumem i svou vůlí. Ale bez Tebe byla by věčnost nekonečným utrpením. Jedině Ty mne můžeš zachovati a býti pokrmem mé duše; jedině Ty jsi nevyčerpatelný, an mi poskytuješ stále nové předměty a stránky poznání i lásky. Za miliony let poznávám Tě tak málo, že to bude, jako by mé poznání sotva začalo. Za miliony let shledám v Tobě touže sladkost a svě-

žest, ano ještě větší, a má radost a blaženost z Tebe začne vždy znovu. Tak zůstanu po celou věčnost dítětem a stále budu s to poznávatí toliko základní rysy tvé božské, nekonečné přirozenosti. Neboť Ty jediný jsi sídlem a středem všeho dobra, jenž sám trvá v tomto světě stínů — nebem, ve kterém blažení duchové žijí na věky, věčně se radující.

Proto si Tě, Bože, volím za svůj podíl. Již z pouhé lidské opatrnosti musím se obrátiti od světa k Tobě; zanechám světa, abych měl Tebe; nebudu dbáti planých slibů, ale přidržím se toho, který může splniti a splní, co slíbil.

Ke komu půjdu, Pane? Toužím po tom, abych Tě našel zde na zemi, abych požívaje Tě sílil a utvrzoval se ve spojení s Tebou, jenž jsi vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, ale přece chceš přebývati mezi svým lidem zde na zemi. Pozvedám k Tobě prosebný zrak, čekaje Živý Chléb, který s nebe sestoupil; poskytni mi Ho vždy a shlaď ve mně život, který brzy zhasne i když ho Ty neukrátíš — a dej mi za to v hojnosti svůj život nadpřirozený, který nebude mít konce na věky.

ZÁVĚR

Denní modlitba za světlo víry.

Velký Bože, vyznávám, že můžeš osvětlit temnosti mého života; Ty jediný to můžeš. Oh, jak po tom dychtím, aby moje temno bylo osvětleno. Nevím, je-li tak i vůle tvá, ale vím, že Tobě je to možno a já že po tom nevýslovně toužím, a to že je příčina, proč za to prosím; neboť Tys mi nezakázal prosití za ukojení mých duševních potřeb. Slibuji tedy, že s tvou milostí celou duší chopím se toho, co poznám konečně jako pravdu, ačli k této jistotě dospěji. S tvou milostí budu se pečlivě chránití jakéhokoli sebeklamu, který by mne svedl, abych následoval spíše přirozených tužeb nežli úsudku svého rozumu.

Modlitba za dobrou smrt.

Pane a Spasiteli můj, přispěj mi v poslední těžké hodině silou svých svátostí a oživujícím dechem své útěchy! Kéž se dočkám toho, aby byla nade mnou vyslovena slova rozhřešení, kéž v posledním svatém přijímání dostane se mi pokrmu tvého Těla a očistné koupele tvé Krve; kéž mne svatý olej pomaže a označí jako tvůj majetek a dokonalá lítost lásky shladí se mne všelikou poskvrrnu hříchů i jejich tresty!

Tvá přesvatá Matka Maria kéž se ke mně milostně skloní, můj svatý anděl strážný kéž mi šeptá slova pokoje a tvoji slavní svatí kéž mi s úsměvem kynou! S nimi a skrze ně chci si vyprositi daru setrvání a zemru tak, jak si přejí býti živ: ve tvé víře, ve tvé církvi, ve tvé službě a ve tvé lásce! Amen.

EDICE KRYSTAL

Knihovna Revue: Na Hlubinu

Slovenská 14

I

Kard. J. J. Newman

BŮH A JÁ

Rozjímání a modlitby

Přeložil Prokop Holý

Vytiskly Lidové závody tiskařské

a nakladatelské

spol. s r. o. v Olomouci

L. P. 1928